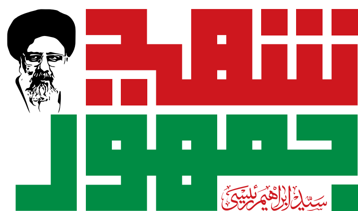

شهید
جمهور
سید ابراهیم رئیسی
شهید رئیسی در نگاه مقام معظم رهبری

شهید
جمهور
شهید رئیسی در نگاه مقام معظم رهبری

خدا ان‌شاءالله درجات ایشان را زیاد کند. من این موارد را گفتم برای اینکه اینها ثبت بشود به عنوان یک الگو؛ معلوم بشود کسی که رئیس قوّه‌ی مجریه‌ی یک کشور است، می‌تواند مجموعه‌ی این خصوصیّات عملی و فکری و قلبی و مانند اینها را با همدیگر داشته باشد و دنبال کند ـ می‌شود، می‌تواند ـ که ایشان بحمدالله داشت.

دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم با رهبری معظم انقلاب ۱۷ تیر ۱۴۰۳

سیدعلی خامنه‌ای

عنوان: شهید جمهور (شهید رئیسی در نگاه مقام معظم رهبری)
به اهتمام: دکتر علی بهادری جهرمی، کمال کدخدامرادی
ناظر محتوایی: دکتر علی خیشوند
مدیر هنری: رضا حضار مقدم
ناشر: نشر جمهور ایران
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۶۹-۵۷-۸
چاپ: اول (۱۴۰۳)
نشانی: تهران، خیابان لبافی نژاد، بین ابوریحان و دانشگاه پلاک ۱۶۴
تلفن: ۶۶۴۰۲۸۳۶

ISBN : 978-622-7469-57-8

فهرســـــــــــــــت

مقـــــــــــدمه

پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ که بر اعتقاد راسخ مردم ایران به آموزه‌های حیات‌بخش اسلام ناب محمدی (صلی‌الله علیه و آله) بنیان گردیده بود و تشکیل نظام سیاسی مبتنی بر تعالیم شریعت اسلام را در پی داشت؛ فصل نوینی در اندیشه حقوقی و سیاسی معاصر رقم زد. انقلاب اسلامی و تشکیل نظام اسلامی نخستین اقداماتی بود که زمینه دستیابی به هدف مطلوب و محقق نمودن آرمان متعالی انسان‌های مسلمان در عرصه زندگی اجتماعی مبنی بر تحقق تمدن نوین اسلامی را فراهم آورد که البته امتداد و تکمیل این فرآیند نیازمند تحقق سایر مراحل است. تشکیل دولت اسلامی سومین مرحله‌ای است که فرایند تشکیل تمدن اسلامی را در میان مراحل پنج‌گانه تکمیل می‌کند. در این زمینه قوه مجریه کشور در میان قوای حاکم در نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان مجموعه‌ای که وظیفه مدیریت اجرایی کشور به منظور تحقق عدالت و سامان‌بخشی به جریان زندگی مردم را بر عهده دارد، به دلیل برخوداری از صلاحیت‌های مختلف، جایگاهی بی‌بدیل داشته و منشأ اصلی تحول و تحرک در

کشور محسوب می‌شود.

گستردگی اختیارات این قوه در عرصه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بیانگر حوزه وسیع تأثیرگذاری این قوه است به نحوی که می‌توان این قوه را به عنوان پرمشغله‌ترین و پر مسئولیّت‌ترین دستگاه نظام جمهوری اسلامی قلمداد کرد. در این قوه، رئیس‌جمهور سکانداری مهم‌ترین و مؤثرترین مدیریت کشور[1] را بر عهده دارد و بر اساس قانون اساسی، دارای شأن و موقعیت ویژه‌ای در ساختار نظام جمهوری اسلامی ایران است و در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور، تکالیف و اختیارات متعددی را در اختیار قرار دارد. اقتضای چنین وسعت عملکردی در قوه مجریه ایجاب می‌کند که رئیس‌جمهور به همراه همکاران خود در مقام ایفای وظایف و تکالیف قانونی از تمامی اختیارات قانونی و امکانات و ظرفیت‌های کشور استفاده کند تا از این رهگذر موجبات تغییر و تحول و ارتقاء شرایط کشور را در ساحات مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به نفع مردم و جامعه و نظام جمهوری اسلامی فراهم آورد.

نیل به این هدف مهم در حالی است که وضعیت کشور هنگام روی کارآمدن دولت شهید رئیسی در شرایط دشواری قرار داشت[2] و از همین‌رو پیشبرد امور کشور نیازمند تلاش و تحرک جهادی و انقلابی در همه بخش‌های مختلف کشور بود. بر همین اساس مقام معظم رهبری در آغاز تشکیل دولت سیزدهم و در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت با معظم‌له و همچنین در طول مدت زمان خدمتگزاری این دولت، انتظارات و الزامات و بایسته‌های مختلفی را برای دولت سیزدهم مطرح نمودند تا این دولت با تمسک به آن‌ها نقش خود را در حرکت‌دهی نظام اسلامی به سمت اهداف

---

۱ سخنرانی نوروزی مقام معظم رهبری خطاب به ملت ایران، ۱۴۰۰/۱/۱

۲ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

متعالی و عینیت‌بخشی به مرحله دولت اسلامی ایفا نمایند.

در عین حال مقام معظم رهبری با بررسی عملکرد دولت شهید رئیسی در مسیر خدمتگزاری، علی‌رغم حمایت‌های مختلفی که از تمامی دولت‌های جمهوری اسلامی به عمل آورده‌اند اما در نسبت با این دولت به صرف حمایت اکتفا نکرده‌اند و افزون بر آن این دولت را مستوجب تمجید و تقدیر دانسته‌اند[۳] و در مقام بیان توفیقات و دستاوردهای مختلف این دولت برآمدند. نهایتاً آنکه معظم‌له در آخرین دیدار خود با اعضای دولت سیزدهم، این دولت را دولت کار، امید و حرکت در بخش‌های داخلی و خارجی قلمداد نمودند و ضمن تبیین مجموعه خصوصیات و ویژگی‌های علمی و فکری و مدیریتی شهید رئیسی، ایشان را به عنوان الگوی مدیریتی در مقام سکانداری مدیریت اجرایی کشور برای سایر مسئولین معرفی نمودند؛[۴] الگویی که با الهام از آن می‌توان زمینه‌های تحقق دولت اسلامی را فراهم کرد، چه آنکه شهید رئیسی در طی تصدی مدیریت قوه اجرایی کشور، نصاب تازه‌ای را در خدمتگزاری به کشور به وجود آوردند و موجبات بالفعل‌سازی ظرفیت‌های مختلف کشور را در سطوح مختلف فراهم کردند.

با امعان نظر به این مطالب، پژوهش حاضر در مقام ترسیم رسالت و انتظارات و در عین حال توفیقات و دستاوردهای دولت شهید رئیسی از منظر بازخوانی دیدگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» برآمده است و تلاش دارد تا ابعاد مختلف شخصیت و عملکرد ایشان را در زمینه‌های مختلف بررسی کند. هدف این کتاب، تبیین نقش و جایگاه مدیریتی شهید رئیسی در نظام جمهوری اسلامی ایران و ارائه الگویی عملی برای مسئولان و مدیران کشور است. با مرور بیانات مقام معظم رهبری درباره شهید رئیسی، می‌توان به اصول و مبانی فکری و مدیریتی او پی برد و از آن‌ها برای بهبود مدیریت و عملکرد در سطح کشور بهره‌مند

---

۳. بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۴. بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

شد. این کتاب ضمن ایجاد منبعی مؤثق برای جامعهٔ علمی و دانشگاهی، به منظور الگو گرفتن و بهره‌برداری کردن دست‌اندرکاران امر و مدیران نظام جمهوری اسلامی ایران و به طور خاص رؤسای جمهور به منظور شناخت الگوی شهید رئیسی به عنوان الگوی مدیریتی و اجرایی موفق در جمهوری اسلامی ایران مثمر ثمر خواهد بود. علاوه بر این به نظر می‌رسد که با بررسی دیدگاه‌ها و نظرات معظم‌له در عین این‌که می‌توان از اندیشهٔ ایشان آگاهی پیدا کرد، بتوان دستاوردها و توفیقات دولت شهید رئیسی را در پرتو رهنمودهای امام امت اسلامی مطالعه کرد و میزان حرکت آن‌ها را در جهت سیر به سمت اهداف مطلوب مشاهده نمود.

در این کتاب، در بخش اول تحت عنوان «الزامات حاکم بر دولت شهید رئیسی» به ترسیم الزامات و بایسته‌های حرکت دولت سیزدهم در سه سطح «الزامات نظری و ارزشی»، «الزامات راهبردی» و «الزامات اجرایی» پرداخته شده و سپس در بخش دوم، دستاوردهای این دولت و به طور خاص دستاورهای الگوی مدیریتی شهید رئیسی نیز در سه سطح «دستاوردهای نظری و ارزشی»، «دستاوردهای راهبردی» و «دستاوردهای اجرایی» مورد احصاء و مطالعه قرار گرفته است.

امید است مطالعه این اثر بتواند در شناساندن هرچه بهتر جایگاه، تکالیف و رسالت‌های قوه مجریه و ایجاد تحول مثبت در عملکرد آنان و در عین حال در ترسیم توفیقات و دستاوردهای دولت سیزدهم و معرفی سبک و سلوک مدیریتی شهید رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور الگوی نظام جمهوری اسلامی نقش مثبتی ایفا کند و الگویی عملی برای تمامی مدیران و مسئولان عزیز کشور در اکنون و آینده باشد. در این راستا از تمامی افرادی که در مراحل مختلف پژوهش و تهیه این کتاب همراه ما بودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنیم و از دیدگاه و نقطه نظرات مخاطبان ارجمند دربارهٔ این اثر و پیشنهادهای سازنده دربارهٔ موضوعات مذکور به گرمی استقبال خواهد شد.

علی بهادری جهرمی
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
سخنگو و دبیر هیئت دولت

شهید جمهور
شهید رئیسی در نگاه مقام معظم رهبری

فصل نخـــــــــست

الزامات حاکم بر دولت شهید رئیسی

شهید رئیسی در برهه دشواری سکانداری مدیریت اجرایی کشور را بر عهده گرفتند و همین امر تلاش مجاهدانه، شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیری را به منظور بهبود امور کشور و بازسازی انقلابی و عقلانی در همه عرصه‌های مدیریتی کشور را اقتضاء می‌کرد

مطابق رهنمودهای مقام معظم رهبری، شهید رئیسی در برهه دشواری سکانداری مدیریت اجرایی کشور را بر عهده گرفتند و همین امر تلاش مجاهدانه، شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیری را به منظور بهبود امور کشور و بازسازی انقلابی و عقلانی در همه عرصه‌های مدیریتی کشور را اقتضاء می‌کرد. بر همین اساس، مقام معظم رهبری هم در نخستین دیدار شهید رئیسی و اعضای دولت ایشان و هم در طول مدت خدمتگزاری ایشان، الزامات و بایسته‌های حاکم بر این دولت و انتظارات متصور از آن‌ها را مطرح نمودند تا شهید رئیسی و دولت ایشان با ابتناء بر این الزامات و نصب‌العین قراردادن آن‌ها بتوانند در راستای ایفای صلاحیت‌ها و وظایف و اختیارات خود در تراز انقلاب اسلامی عمل نمایند. الزامات حاکم بر دولت شهید رئیسی در سه بخش مورد مطالعه قرار می‌گیرد. نخست الزمات نظری و ارزشی حاکم بر دولت شهید رئیسی مورد مطالعه قرار می‌گیرد، سپس بایسته‌ها و خطی‌مشی‌های راهبردی این دولت مدنظر قرارگرفته و در ادامه به بررسی الزامات اجرایی پرداخته می‌شود.

در بیانات رئیس‌جمهور محترم، جناب آقای رئیسی، در تبلیغات انتخابات و غیره، تکیه بر روی ارزش‌های اساسی انقلاب، مکرّر انجام گرفت -ایشان بر ارزش عدالت، مبارزه‌ی با فساد و امثال اینها تکیه کردند- این مسیر درستی است؛ توصیه‌ی مؤکّد ما این است که همین مسیر را دنبال کنند

مبحث اول

الزامات نظری و ارزشی

الزامات نظری و ارزشی حاکم بر دولت شهید رئیسی مشتمل بر مواردی همچون «تمسک به ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی»، «شکر خدمت‌گزاری به مردم»، «خدامحوری»، «داشتن نیت الهی در انجام کارها» و «نگاه جهادی در انجام وظایف» است که در ادامه به شرح ذیل مطالعه می‌شود:

گفتار ۱

تمسک به ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی

«خوشبختانه در بیانات رئیس‌جمهور محترم، جناب آقای رئیسی، در تبلیغات انتخابات و غیره، تکیه بر روی ارزش‌های اساسی انقلاب، مکرّر انجام گرفت -ایشان بر ارزش عدالت، مبارزه‌ی با فساد و امثال اینها تکیه کردند- این مسیر درستی است؛ توصیه‌ی مؤکّد ما این است که همین مسیر را دنبال

کنند، که خب حالا هم در بیاناتشان بر روی این [ارزش‌ها] تأکید کردند. آن مسیری که کشور را، ملت را به حقوق اساسیِ خودش می‌رساند، کشور را در جایگاه اساسیِ خود قرار می‌دهد، همین تمسّک به ارزش‌های اساسی انقلاب است. این ارزش‌ها هم چیزهای ندانسته و موهومی نیست؛ در بیانات امام که ملاحظه کنید، [می‌بینید] کاملاً واضح و روشن و جزو بیّنات فرمایشات امام (رضوان الله علیه) است؛ اینها را باید ملاک قرار بدهند و دنبال بکنند. و نفْس پیگیری این اهداف موجب این می‌شود که مردم هم همّت کنند و وارد میدان بشوند و مسائل را دنبال کنند. و مسئله‌ی اصلی، کلید اصلی، اینجا است: حضور مردم در همه‌ی مسائل، حل‌کننده‌ی مشکلات است. آن چیزی که حضور مردم را تأمین بکند، مردم را تشویق به حضور در عرصه و در میدان بکند -میدان‌های مختلف مورد ابتلای کشور- مغتنم است. و حضور مردم هیچ جایگزین دیگری ندارد؛ هنر اصلی انقلاب هم همین بود؛ هنر اصلی انقلاب این بود که جمهور مردم را از یک مجموعه و توده‌ی منفعل و مصرفی و فاقد یک نگاه ملی و عمومی، تبدیل کرد به یک مجموعه‌ی پُرانگیزه، علاقه‌مند، همّت‌دار، هدف‌دار، آرمان‌خواه، و وارد میدان کرد؛ کار بزرگ انقلاب این بود. ما قبل از انقلاب زندگی کردیم، تنفّس کردیم؛ حقیقتا همین جور بود. ملت یک مجموعه‌ی ازهم‌گسیخته‌ای [بود] که هر کسی به فکر خودش بود؛ امر ملّی‌ای در کشور مطرح نبود؛ مسئله‌ی عمومی در کشور مطرح نبود. گوشه‌کنار کسانی ممکن بود حرفی بزنند که مورد توجّه و اعتنای عموم مردم قرار نمی‌گرفت. امام بزرگوار با آن حرکت الهی و معنوی خودش توانست این توده‌ی متفرّق و پراکنده را به یک مجموعه‌ی واحد و به معنای حقیقی کلمه به یک جمع متّحد تبدیل کند و وارد میدان کند و این کار عظیم تاریخی یعنی ریشه‌کن کردن نظام مستبدّ پادشاهی را در کشور انجام بدهد. هر چیزی که بتواند ملّت را به یک جمعیّت متّحد، پُرشور، پُرانگیزه، وارِد میدان تبدیل بکند و کمک به این قضیّه

آن مسیری که کشور را، ملّت را به حقوق اساسیِ خودش می‌رساند، کشور را در جایگاه اساسیِ خود قرار می‌دهد، همین تمسّک به ارزش‌های اساسی انقلاب است

بکند، چیز مغتنم و مهمّی است. به نظر ما حرکت بر اساس ارزش‌های انقلاب این خاصیّت را دارد.»[۱]

گفتار

۲

شکر خدمت‌گزاری به مردم

«توصیه‌ی اوّل، که من به اغلب دولت‌هایی که این چندساله تشکیل شده این توصیه را کردم [این است]: شکر کنید خدا را که نعمت خدمت به مردم را به شما داده. اینکه شما در جایگاهی هستید که می‌توانید به این مردم خوب، به این مردم مؤمن، به این کشور اسلامی خدمت بکنید، دادن این امکان به شما نعمت خیلی بزرگی است؛ این نعمت را شکر کنید.»[۲]

گفتار

۳

خدامحوری

«شکر این نعمت هم در درجه‌ی اوّل این است که ارتباطتان را با خدا تقویت کنید؛ با دعا، با توسّل، با توجّه؛ منقطع نشوید. سعی کنید به بهانه‌ی کار زیاد و گرفتاری زیاد ـ که واقعاً هم وجود دارد ـ به آن بخش ارتباط با خدا، مسئله‌ی نماز خوب، مسئله‌ی تنفّل، مسئله‌ی تلاوت قرآن و امثال اینها ضربه نخورد؛ یکی از شکرهای لازم این است.»[۳]

سعی کنید به بهانه‌ی کار زیاد و گرفتاری زیاد ـ که واقعاً هم وجود دارد ـ به آن بخش ارتباط با خدا، مسئله‌ی نماز خوب، مسئله‌ی تنفّل، مسئله‌ی تلاوت قرآن و امثال اینها ضربه نخورد

---

۱ بیانات در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰/۵/۱۲

۲ همان

۳ همان

گفتار
۴

داشتن نیت الهی در انجام کارها

«توصیه‌ی دوّم من این است که کار را ـ یعنی همین کارهایی را که دارید می‌کنید ـ با نیّت [برای] خدا انجام بدهید. کار نمایشی ـ که مردم بدانند، مردم ببینند، مردم از ما تعریف کنند ـ کار را بی‌برکت می‌کند. کار را وقتی با اخلاص انجام دادید، **فمَن کانَ یَرجوا لِقاءَ رَبِّهِ فلیَعمَل عَمَلاً صالِحاً وَ لا یُشرک بِعِبادَةِ رَبِّهِ احَدًا**؛ کسی را با خدا شریک نکنید، کار را برای خدا انجام بدهید. خب خدمت به مردم کاری است که مورد رضای الهی است، بگویید پروردگارا! من برای اینکه رضای تو را جلب کنم، این کار را که خدمت به مردم باشد انجام می‌دهم. کار را با اخلاص انجام بدهید، این به کارتان برکت می‌دهد.»[۴]

کار را وقتی با اخلاص انجام دادید، کسی را با خدا شریک نکنید، کار را برای خدا انجام بدهید

گفتار
۵

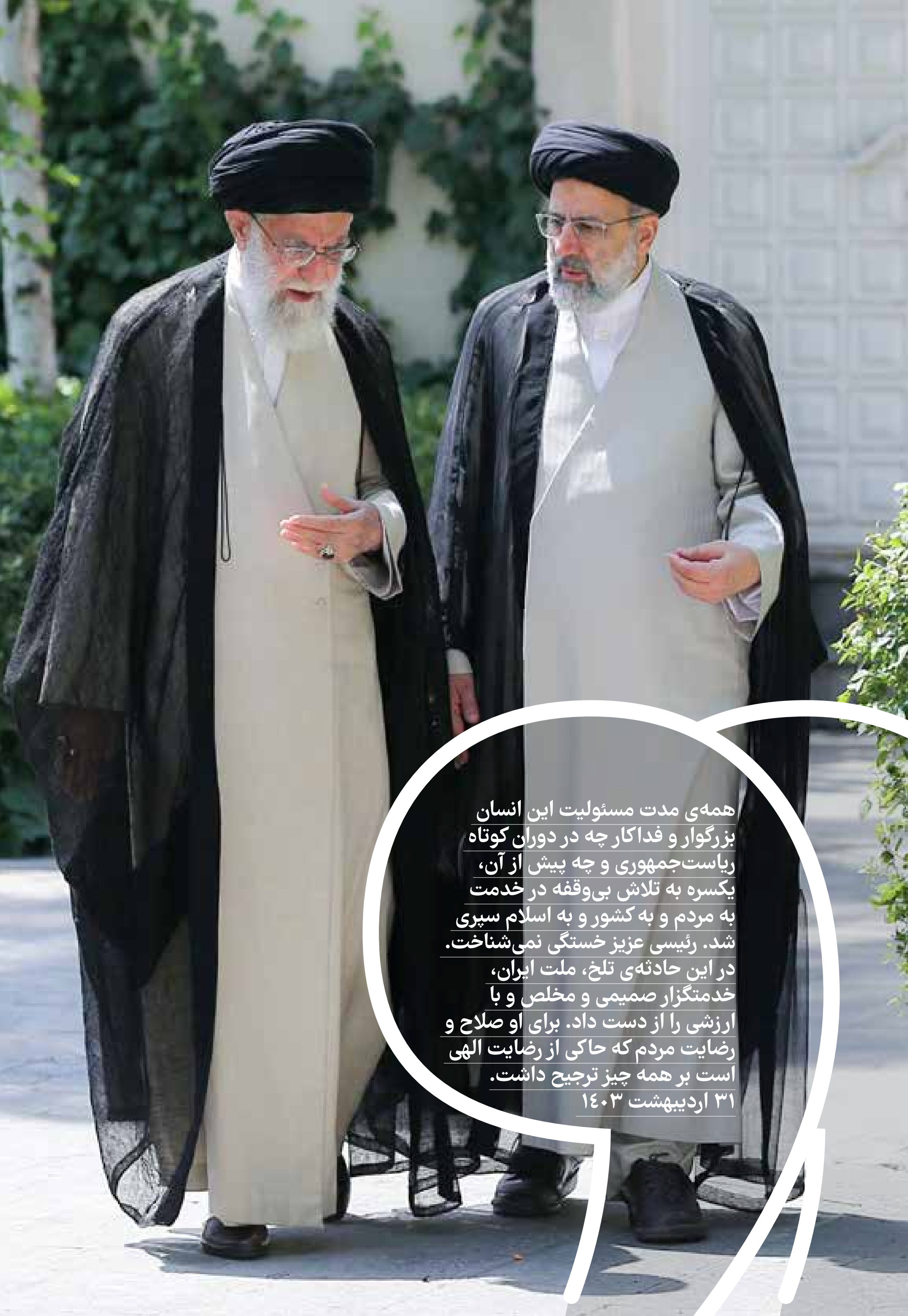
نگاه جهادی در انجام وظایف

«یکی هم تلاش جهادی برای مردم است، که خب الحمدلله مشغولید؛ این تلاش جهادی را ادامه بدهید. توصیه‌ی اوّل ما این است: شکر نعمت.»[۵]

---

۴ همان
۵ همان

شکل ۱-
الزامات نظری و ارزشی
نگاه جهادی در انجام وظایف
تمسک به ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی
داشتن نیت الهی در انجام کارها
شکر خدمت‌گزاری به مردم
خدامحوری

همه‌ی مدت مسئولیت این انسان
بزرگوار و فداکار چه در دوران کوتاه
ریاست‌جمهوری و چه پیش از آن،
یکسره به تلاش بی‌وقفه در خدمت
به مردم و به کشور و به اسلام سپری
شد. رئیسی عزیز خستگی نمی‌شناخت.
در این حادثه‌ی تلخ، ملت ایران،
خدمتگزار صمیمی و مخلص و با
ارزشی را از دست داد. برای او صلاح و
رضایت مردم که حاکی از رضایت الهی
است بر همه چیز ترجیح داشت.
۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۳

مبحـــــــــث دوم

الزامات راهبردی

پیشبرد اداره کشور در دولت شهید رئیسی دارای الزامات و بایسته‌های راهبردی است که می‌توان به مواردی همچون «تحوّل در قوّه مجریّه»، «بازسازی انقلابی و فکورانه همه عرصه‌های مدیریّتی»، «احیای اعتماد و امید عمومی»، «مردم‌مداری»، «عدالت‌ورزی»، «فسادستیزی»، «برخوداری از طرح کلّی برای مجموعه مسائل کشور»، «وجود چشم‌انداز راهبردی برای دستگاه‌های اجرایی»، «طراحی برنامه‌های عملیاتی»، «شناسایی و فعال‌سازی ظرفیّت‌ها»، «جلوگیری از هدر رفتن ظرفیّت‌های طبیعی و انسانی»، «استفاده حداکثری از تمامی فرصت‌ها»، «اولویت‌گذاری در انجام کارویژه‌ها» و «انسجام، اقتدار و اِشراف در انجام وظایف» اشاره کرد:

گفتار ۱

تحوّل در قوّه مجریّه

«یکی از کارهای لازمی که در برنامه‌های جناب آقای رئیسی و بعضی از آقایان بود، این است که تحوّل ایجاد بشود در قوّه‌ی مجریّه. تحوّل در قوّه‌ی مجریّه کار مهمّی است؛ این تحوّل یک نیاز همیشگی است، همیشه بایستی در نظر باشد که البتّه تحوّل به سمت پیشرفت، وابسته است به قانون‌گرایی، ارتقاء شفّافیّت، انضباط مالی، برطرف کردن زمینه‌های فساد، جلوگیری از تعارض منافع و جدّیّت در اِعمال تصمیم‌ها و مصوبّه‌ها.»[1]

تحوّل یک نیاز همیشگی است، همیشه بایستی در نظر باشد که البتّه تحوّل به سمت پیشرفت، وابسته است به قانون‌گرایی، ارتقاء شفّافیّت، انضباط مالی، برطرف کردن زمینه‌های فساد، جلوگیری از تعارض منافع و جدّیّت در اِعمال تصمیم‌ها و مصوبّه‌ها

گفتار ۲

بازسازی انقلابی و فکورانه همه عرصه‌های مدیریّتی

«همّتتان را متمرکز کنید بر اینکه یک بازسازی انقلابی و البتّه عقلانی و فکورانه در همه‌ی عرصه‌های مدیریّتی ان‌شاءالله به وجود بیاید؛ یعنی حرکت بر روی ریل انقلاب، در بخش‌های مختلف مدیریّتی‌ای که در کشور هست. در همه‌ی بخش‌ها؛ بخش‌های اقتصادی، بخش‌های سازندگی، بخش‌های مربوط به سیاست خارجی و دیپلماسی، بخش‌های خدمت‌رسانی به مردم، بخش‌های علمی و فرهنگی و غیره؛ در همه‌ی این بخش‌ها یک تحرّک انقلابی باید به وجود بیاید. عرض کردیم که انقلابی بودن حتماً بایستی همراه باشد با عقلانیّت که شیوه‌ی صحیح جمهوری اسلامی از اوّل کار تا امروز این بوده که حرکت انقلابی با حرکت اندیشه‌ورزانه و عقلانی همراه باشد.»[2]

---

۱ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۲ همان

گـــفتار

۳

احیای اعتماد و امید عمومی

«مسئله‌ی احیای اعتماد مردم و امید مردم هم بسیار چیز مهمّی است؛ چون اعتماد مردم بزرگ‌ترین سرمایه‌ی دولت است. مردم وقتی به شما اعتماد کردند و امید به شما داشتند، با شما راه می‌آیند و کمکتان می‌کنند؛ این بزرگ‌ترین سرمایه است برای دولت که بتواند اعتماد مردم را جلب کند که البتّه این متأسّفانه یک مقداری آسیب دیده و بایستی ترمیم کنید این را و راهکارش هم این است که حرف و عمل مسئولین یکی باشد؛ وعده‌ای اگر به مردم دادید، طبق آن وعده اگر عمل کردید، مردم به شما اعتماد پیدا می‌کنند؛ اگر شما وعده کردید و عمل نشد یا گفتید فلان کار شده، مردم در واقعیّت دیدند نشده، اعتماد مردم سلب می‌شود؛ واقعاً باید خیلی بِجِد مراعات کنید این معنا را».[۳]

مسئله‌ی احیای اعتماد مردم و امید مردم هم بسیار چیز مهمّی است؛ چون اعتماد مردم بزرگ‌ترین سرمایه‌ی دولت است. مردم وقتی به شما اعتماد کردند و امید به شما داشتند، با شما راه می‌آیند و کمکتان می‌کنند

گـــفتار

۴

مردم‌مداری

«یک توصیه به رئیس‌جمهور محترم این است که در شعارهای ایشان مسئله‌ی مردمی بودن و از مردم شنیدن و در میان مردم بودن تکرار شده؛ این را از دست ندهند؛ این چیز بسیار مهمّی است. «دولت مردمی» را که شعار ایشان بود، در واقعیّت محقّق کنند و به معنای واقعی کلمه با مردم، در کنار مردم، در میان مردم باشند. مردم یعنی همه‌ی مردم؛ بدون امتیازهای طبقاتی و گروهی.»[۴]

«یک مسئله‌ی مهم، مسئله‌ی مردمی بودن است که آقای

---

۳ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۴ بیانات در مراسم تنفید حکم سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰/۵/۱۲

رئیس‌جمهور اشاره کردند و درست هم هست؛ این حضور در بین مردم و این سفرهای استانی یک کار بسیار باارزشی است، کار خوبی است و گره‌گشا است. یک چیزهایی هست که انسان تا در عرصه‌ی میدانی مشاهده نکند یا انسان خودش نبیند یا از مردمی که در عرصه حضور دارند نشنود یا اخبار موثقی را کسانی که می‌روند و می‌بینند به انسان منتقل نکنند ـ تا این نباشد ـ نمی‌شود واقعیّات را فهمید و بر اساس آنها برنامه‌ریزی کرد. مردمی بودن خیلی مهم است، منتها یکی از مهم‌ترین مسائل مردمی بودن، مردمی ماندن است؛ مردمی بمانید، خسته نشوید. صبری که عرض کردیم، یکی از مواردش اینجا است. این جور نباشد که ما اوّل کار مردمی باشیم، بعد بتدریج خسته بشویم، نه؛ واقعا مردمی بمانید. منظورم این نیست که حتما این سفرهای استانی باید تا آخر دوره دنبال بشود، نه؛ ممکن است یک جایی متوقف بشود، اشکالی هم ندارد امّا مردمی بودن فقط سفرهای استانی نیست؛ ارتباط با مردم، شنیدن از مردم، شنیدن نکات، که گاهی نکاتی از مردم عادّی شنیده می‌شود که از مشاورین کارکشته‌ی کارکرده‌ی نزدیک انسان شنیده نمی‌شود؛ انسان از آن بیشتر استفاده می‌کند؛ ارتباط با مردم و گزارش‌های مردمی این [حُسن] را دارد.»[۵]

مردمی بودن فقط سفرهای استانی نیست؛ ارتباط با مردم، شنیدن از مردم، شنیدن نکات، که گاهی نکاتی از مردم عادّی شنیده می‌شود که از مشاورین کارکشته‌ی کارکرده‌ی نزدیک انسان شنیده نمی‌شود؛ انسان از آن بیشتر استفاده می‌کند

گـــفتار

عدالت‌ورزی

«مسئله‌ی بعدی عدالت‌ورزی است که خب اساس حکومت اسلامی و جمهوری‌اسلامی بر اقامه‌ی عدل است، کما اینکه اساس همه‌ی ادیان بر اقامه‌ی عدل است. خدای متعال می‌فرماید که ما پیغمبران را فرستادیم، کتاب‌های آسمانی را فرستادیم، لِیَقومَ النّاسُ بِالقِسط؛اصلاً برای اینکه مردم قیام به

۵ بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۱/۱/۲۳

قسط کنند و جامعه، جامعه‌ی عدالت‌آمیز باشد. خب ما در این زمینه‌ها عقبیم، خیلی باید کار کنیم، خیلی باید تلاش کنیم.»[۶]

گفتار ۶

فسادستیزی

«مسئله‌ی فسادستیزی هم که عرض کردیم، آن هم مکمّل عدالت‌ورزی است. با فساد باید مقابله کرد؛ یکی از بلاهای مهمّی که در کشور به وجود می‌آید که درست ضدّ عدالت است، وجود فساد، وجود ویژه‌خواری، وجود استفاده‌های سوء، اختلاس، برخورداری‌های بی‌مورد، بی‌جا و امثال اینها است؛ یک وقت کسی یک کار مهمّی انجام می‌دهد، شما یک پاداشی به او می‌دهید، خب این عیب ندارد امّا یک وقت عزیزهایی بی‌جهت، برخورداری‌های زیادی از امکانات کشور دارند؛ خب چرا؟ که بحث حقوق‌های نجومی یک گوشه‌ای و یک بخش کوچکی از این مسئله بود که مطرح شد.»[۷]

با فساد باید مقابله کرد؛ یکی از بلاهای مهمّی که در کشور به وجود می‌آید که درست ضدّ عدالت است، وجود فساد، وجود ویژه‌خواری، وجود استفاده‌های سوء، اختلاس، برخورداری‌های بی‌مورد، بی‌جا و امثال اینها است

«یک جنبه‌ی دیگر از مردمی بودن عبارت است از مبارزه‌ی با فساد. اگر ما به معنای واقعی کلمه می‌خواهیم در کنار مردم باشیم، باید بی‌امان با فساد و مفسد مبارزه کنیم که خب ایشان در مسئولیّت قبلی، حرکت مبارزه‌ی با فساد را شروع کردند و اقدامات خوبی انجام گرفت؛ لکن اصل قضیّه اینجا است، [یعنی] بسترهای فساد، زمینه‌های فساد در قوّه‌ی مجریّه تشکیل می‌شود؛ اینجا باید با فساد مبارزه کرد. این فرارهای مالیاتی، انحصارهای بی‌دلیل، سوءاستفاده از ارز ترجیحی، فعّالیّت‌های ناسالم سوداگرانه، قاچاق و امثال اینها؛ اینها آن فسادهایی است که باید با اینها به معنای واقعی کلمه مواجه شد؛ با برنامه، با پیگیری. تجربه‌ی ما در این سال‌ها نشان می‌دهد که گاهی

۶ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۷ همان

یک کاری را با شوق و همّت و انگیزه شروع می‌کنیم، منتها در قدم دوّم، آن انگیزه‌ی قدم اوّل باقی نیست؛ این فایده‌ای ندارد. بایستی انگیزه و همّتی که انسان برای یک کار خرج می‌کند و به کار می‌برد، ادامه پیدا کند تا وقتی به نتیجه برسد. مبارزه‌ی با فساد به این شکل [لازم است].»[۸]

«خوشبختانه رئیس‌جمهور محترم در مسئولیّت قوّه‌ی قضائیّه به این موضوع پرداختند که خود همین هم واقعاً موجب امید مردم به ایشان و محبوبیّت ایشان در بین مردم شد. جای اصلی این [موضوع] قوّه‌ی مجریّه است؛ یعنی جای اصلیِ برخورد با فساد و فسادستیزی قوّه‌ی مجریّه است که زمینه‌های تولید فساد از بین برود؛ نقش قوّه‌ی قضائیّه بعد از اینها است؛ بعد از آنکه شما تلاش خودتان را کردید، جلوگیری کردید، زمینه‌های فساد را از بین بردید و امثال اینها، و باز یک اتّفاقی افتاد، آن وقت نوبت ورود قوّه‌ی قضائیّه است. باید مسئله‌ی تعارض منافع شخصی و منافع عمومی و رشوه و اختلاس و [امثال] این حرف‌ها در دستگاه‌های دولتی حل بشود. یکی از مصادیق مهمّ این مسئله‌ی فساد، تخلّفاتی است که در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ به وجود می‌آید که جناب آقای رئیسی در قوّه‌ی قضائیّه موارد متعدّدی از آن را دنبال کردند که به من در آن وقت گزارشش را دادند؛ که نوع عملکرد و اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ -که این سیاست‌ها، سیاست‌هایی بود که می‌توانست اقتصاد کشور را به معنای واقعی کلمه شکوفا کند- جوری بود که این فسادها در آن پیدا شد. البتّه ابزارهایی هم برای این مبارزه وجود دارد؛ [از جمله] این سامانه‌های اطّلاعاتی و خدماتی که از چند سال قبل، این سامانه‌ها قانونی شده؛ و بنده هم مکرّر توصیه کردم به اینکه این سامانه‌ها را راه‌اندازی کنند، اینها را با هم مرتبط کنند که به معنای واقعی کلمه یک اِشراف کاملی به دولت خواهد داد برای اینکه بتواند جلوگیری از فساد کند؛ [امّا این کار] نشده، پیش نرفته؛ همّت کنید این

جای اصلی برخورد با فساد و فسادستیزی قوّه‌ی مجریّه است که زمینه‌های تولید فساد از بین برود؛ نقش قوّه‌ی قضائیّه بعد از اینها است؛ بعد از آنکه شما تلاش خودتان را کردید، جلوگیری کردید، زمینه‌های فساد را از بین بردید و امثال اینها، و باز یک اتّفاقی افتاد، آن وقت نوبت ورود قوّه‌ی قضائیّه است

---

۸. بیانات در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰/۵/۱۲

سامانه‌ها را ان‌شاءالله تمام کنید؛ این سامانه‌ها یک هوشمندی کاملی به دستگاه حکومت و دولت خواهد داد که بتواند در امور اِشراف داشته باشد.»[۹]

«با فساد اخلاقی و فساد در زمینه‌ی فرهنگ هم بی‌رودربایستی مقابله کنید و مبارزه کنید؛ یعنی واقعاً این جوری باید برخورد بشود. راه اصلی مواجهه و مقابله‌ی با جنگ نرم دشمن هم همین است که ما از حرکت صحیح در زمینه‌ی فرهنگ حمایت کنیم و آن را تشویق کنیم، [از آن] تقدیر کنیم و در مقابل حرکت‌های غلط بِایستیم. و عرصه‌ی رسانه و فرهنگ، از یک طرف، یک دانشگاه بزرگی می‌تواند باشد و هست، و از طرفِ دیگر یک آوردگاه صلاح و فساد است، آوردگاه حق و باطل است و عرصه‌ی جنگ فرهنگی با کسانی است که فرهنگشان ایجاد فساد در دنیا است؛ از این دو جهت باید نگاه کرد به آن.»[۱۰]

با فساد اخلاقی و فساد در زمینه‌ی فرهنگ هم بی‌رودربایستی مقابله کنید و مبارزه کنید؛ یعنی واقعاً این جوری باید برخورد بشود. راه اصلی مواجهه و مقابله‌ی با جنگ نرم دشمن هم همین است که ما از حرکت صحیح در زمینه‌ی فرهنگ حمایت کنیم و آن را تشویق کنیم

گفتار

۷ برخوداری از طرح کلّی برای مجموعه مسائل کشور

«توصیه‌ی بعدی: مراقب باشید کارهای روزمرّه شما را غرق نکند در خودش! یک طرح کلّی عملیّاتی برای مجموعه‌ی مسائل کشور در مقابل دولت باید وجود داشته باشد ـ لابد وجود دارد ـ کار را بر اساس طرح پیش ببرید، بر اساس نقشه‌ی کلّی پیش ببرید، جوری کنید که مخالفین شما نتوانند بگویند دولت طرح کلّی ندارد؛ یعنی واقعاً یک طرح کلّی روشنی که قابل توضیح برای مردم هم باشد، در مقابل شما باید وجود داشته باشد در زمینه‌ی مسائل کلان کشور و بر اساس آن طرح پیش بروید. اگر این شد، آن وقت این کارهای روزمرّه‌ای هم که پیش می‌آید، در جای خود قرار خواهد گرفت. اینکه ما می‌گوییم «غرق در

۹ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۱۰ همان

کارهای روزمرّه نشوید»، معنایش این نیست که اگر چنانچه قضیّه‌ی آبادان پیش آمد، سراغش نروید؛ نه، باید بروید؛ حتماً باید بروید در مسئله‌ی سیل و مسائل گوناگون دیگر، حتماً باید خودتان را به این کارهای دفعی و پیش‌بینی‌نشده برسانید امّا اینها شما را در خودش غرق نکند. کار را با برنامه انجام بدهید، و عطفِ توجّه عمده‌ی شما به همین برنامه‌ی کلان و نقشه‌ی جامع باشد. این هم یک مسئله.»[۱۱]

۸ وجود چشم‌انداز راهبردی برای دستگاه‌های اجرایی

«الزامات دیگری هم وجود دارد که من چند موردش را یادداشت کرده‌ام، که مختصر می‌گویم؛ چون جلسه طولانی شده و می‌خواهم زودتر تمام بشود. اوّل اینکه دستگاه‌های اجرائی حکومتی برای مسائل اقتصادی ــ چه کلّ اقتصاد کشور، چه بخش‌های مختلف اقتصادی ــ بایستی چشم‌انداز راهبردی داشته باشند، برنامه‌ی بلندمدّت داشته باشند. البتّه من معمولاً از مسئولین محترم سؤال می‌کنم، و [آنها هم] اظهار می‌کنند که این برنامه را داریم. خب اگر برنامه‌ی بلندمدّت و چشم‌انداز و برنامه‌ی راهبردی وجود داشته باشد، دچار روزمرّگی و حرکت زیگزاگی نمی‌شویم؛ این روزمرّگی‌ها به همه جا خیلی ضربه می‌زند. یک روز یک چیزی را می‌گوییم، فردا آن را نقض می‌کنیم یا به یک شکلی تغییر می‌دهیم؛ همین چیزی که شکایت این آقایان است. شکایتِ خیلی از این آقایانِ فعّالان اقتصادی همین است؛ که حالا در مورد فضای کسب و کار و مانند آن بعداً عرض خواهم کرد؛ این مطلب اوّل.»[۱۲]

اینکه ما می‌گوییم «غرق در کارهای روزمرّه نشوید»، معنایش این نیست که اگر چنانچه قضیّه‌ی آبادان پیش آمد، سراغش نروید؛ نه، باید بروید؛ حتماً باید بروید در مسئله‌ی سیل و مسائل گوناگون دیگر، حتماً باید خودتان را به این کارهای دفعی و پیش‌بینی‌نشده برسانید امّا اینها شما را در خودش غرق نکند

---

۱۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۱۲ بیانات در دیدار کارآفرینان، تولیدکنندگان و دانش بنیان‌ها، ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

گفتار
۹

طراحی برنامه‌های عملیاتی

«اینها توصیه‌های عمومی است؛ البتّه برای اینها باید برنامه‌ی عملیّاتی درست کرد. اگر چنانچه به همین اندازه‌ای که بنده بگویم و شما هم در ذهن شریفتان اینها را نگه دارید یا یادداشت کنید، اکتفا بشود، فایده‌ای ندارد؛ جنبه‌ی نصیحت پیدا کردنِ این گونه حرف‌ها فایده ندارد. اینها باید به برنامه و برنامه‌ی عملیّاتی تبدیل بشود؛ وقتی برنامه شد، آن وقت طبعاً اینها [عملی می‌شود]»[13]

گفتار
۱۰

شناسایی و فعال‌سازی ظرفیّت‌ها

«یک توصیه‌ی دیگر، نگاه به ظرفیّت‌ها است. این روزها شما در اظهارات، مقالات، نوشته‌ها، گفته‌ها نگاه می‌کنید که دائم از کمبودها و مشکلات گفته می‌شود؛ خب بله، کمبودها زیاد است، مشکلات هم زیاد است، [امّا] ظرفیّت‌ها زیادتر از مشکلات است؛ ظرفیّت‌های فراوانی در کشور وجود دارد. ما در بخش آب، در بخش نفت، در بخش معادن، در بازار گسترده‌ی داخلی، در مسئله‌ی همسایگان، در استعداد و آمادگی‌های حیرت‌آور جوانان ظرفیّت‌های فوق‌العاده‌ای داریم؛ اینها ظرفیّت‌های ما است. بدون تردید این ظرفیّت‌ها می‌تواند بر مشکلات غلبه کند، به شرط اینکه این ظرفیّت‌ها درست شناخته بشود، به کار گرفته بشود و به آنها پرداخته بشود که تلاش شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیر لازم است؛ و مطمئنّاً استفاده‌ی از این ظرفیّت‌ها به کمبودهای کنونی غلبه خواهد کرد.»[14]

ظرفیّت‌های فراوانی در کشور وجود دارد. ما در بخش آب، در بخش نفت، در بخش معادن، در بازار گسترده‌ی داخلی، در مسئله‌ی همسایگان، در استعداد و آمادگی‌های حیرت‌آور جوانان ظرفیّت‌های فوق‌العاده‌ای داریم؛ اینها ظرفیّت‌های ما است

---

۱۳ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۱۴ بیانات در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰/۵/۱۲

گفتار

۱۱

جلوگیری از هدر رفتن ظرفیّت‌های طبیعی و انسانی

«به طور خلاصه اگر بخواهم عرض کنم، توصیه‌ی من در زمینه‌ی مسائل اقتصادی و غیر اقتصادی این است که نگذارید ظرفیّت‌های طبیعی و انسانیِ عظیمی که در کشور هست هرز برود؛ نگذارید. آقای مخبر درست می‌گویند که ما مواردی داریم که هر کدام به‌تنهایی می‌توانند مملکت را اداره کنند؛ واقعاً اینها جزو آن ثروت‌های عظیم ملّی ما است، نگذارید اینها هرز برود.»[۱۵]

گفتار

۱۲

استفاده حداکثری از تمامی فرصت‌ها

«یک توصیه‌ای به همه‌ی مسئولین در دوره‌های مختلف داشته‌ام، به شما هم عرض می‌کنم این توصیه را: زمان شتابان می‌گذرد و این چهار سال زود تمام می‌شود؛ از هر ساعتی، از هر فرصتی استفاده کنید و نگذارید وقتی را که متعلّق به مردم و متعلّق به اسلام است، تضییع بشود و از همه‌ی امکانات -از همه‌ی امکانات زمانی و وقتی- استفاده کنید.»[۱۶]

زمان شتابان می‌گذرد و این چهار سال زود تمام می‌شود؛ از هر ساعتی، از هر فرصتی استفاده کنید و نگذارید وقتی را که متعلّق به مردم و متعلّق به اسلام است، تضییع بشود و از همه‌ی امکانات -از همه‌ی امکانات زمانی و وقتی- استفاده کنید.

گفتار

۱۳

اولویت‌گذاری در انجام کارویژه‌ها

«توصیه‌ی بعدی ما این است که اولویّت‌ها را رعایت کنید؛ بالاخره توان دولت محدود است، به همه کار که نمی‌شود رسید؛ بایستی ببینیم کارهای اولویّت‌دار کدام است. حالا «اولویّت»

---

۱۵ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۱۶ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

یعنی چه؟ اولویّت را هم بین سرفصل‌های اساسی ـ مثلاً فرض کنید که ما یک سرفصل داریم به عنوان اقتصاد، یک سرفصل داریم به عنوان علم، یک سرفصل داریم به عنوان امنیّت، یک سرفصل داریم به عنوان آسیب‌های اجتماعی، یک سرفصل داریم به عنوان فرهنگ؛ اینها سرفصل‌های اصلی است ـ پیدا کنید؛ که حالا به نظر بنده فعلاً اولویّت، اقتصاد است. نه اینکه به بقیّه‌ی کارها نباید رسید؛ چرا، به همه‌ی کارها باید رسید امّا عطفِ توجّه عمده باید به سوی مسائل اقتصاد باشد که حالا عرض خواهم کرد. خب، بعد که در سرفصل‌ها اولویّت معیّن شد، در همان مواردی هم که در زیرمجموعه‌ی هر سرفصلی هست، باز اولویّت‌هایی وجود دارد؛ مثلاً در باب اقتصاد اولویّت چیست؟ در باب فرهنگ اولویّت چیست؟ در همه‌ی اینها باید اولویّت‌ها را رعایت کنیم. البتّه عرض کردم که به نظر من امروز مسئله‌ی اصلی و مسئله‌ی اولویّت‌دار، مسئله‌ی اقتصاد است. [البتّه] این مال امروز است؛ تا کی؟ تا کی؟ نمی‌دانیم؛ تا یک برهه‌ای. به مسئله‌ی اقتصاد جدّاً باید برسید؛ البتّه با پیوست فرهنگی؛ یعنی هر کار اقتصادی‌ای که انجام می‌دهید، حتماً پیوست فرهنگی همراهش باید باشد که این جزو چیزهای لازم است. حالا فرض کنید که مسئله‌ی دیپلماسی و مسئله‌ی فرهنگ و مسائل دیگر هم هست که بایستی آنها را [هم] انجام بدهید.»[۱۷]

به نظر من امروز مسئله‌ی اصلی و مسئله‌ی اولویّت‌دار، مسئله‌ی اقتصاد است. به مسئله‌ی اقتصاد جدّاً باید برسید؛ البتّه با پیوست فرهنگی؛ یعنی هر کار اقتصادی‌ای که انجام می‌دهید، حتماً پیوست فرهنگی همراهش باید باشد که این جزو چیزهای لازم است.

گفتار ۱۴

انسجام، اقتدار و اِشراف در انجام وظایف

«انسجام دولت و اقتدار دولت و اِشراف دولت چیزهایی است که خیلی مهم است. انسجام دولتی یعنی از درون مجموعه‌ی دولت حرف‌های مختلف درنیاید؛ یکی یک چیزی بگوید، یکی برود خلاف آن را بگوید؛ خب این ذهنیّت مردم و افکار عمومی را بکلّی خراب می‌کند؛ این باید یک حالت انسجام

۱۷ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

[داشته باشد]، وانگهی در عمل هم با همدیگر انسجام داشته باشند. خیلی از کارهای یک بخش به چند بخش دیگر مربوط است. شما بخش کشاورزی‌تان به چند بخش دیگر ارتباط قهری دارد؛ باید همکاری کرد تا کار خوب دربیاید؛ بخش صنعتتان همین جور، بخش‌های گوناگون دیگرتان همین جور؛ پس انسجام لازم است برای اینکه کار پیش برود. اقتدار هم لازم است؛ دولت بایستی نشان بدهد که می‌تواند آن کاری که اراده کرده و تصمیم‌گیری کرده آن را انجام بدهد و پیش ببرد و این جوری نباشد که حالت رهاشدگی احساس بشود. اگر چنانچه شما اقتدار دولتی را در عمل نشان ندهید و حالت رهاشدگی در کشور مشاهده بشود، قطعاً سیاست‌هایتان پیش نخواهد رفت؛ این هم مهم است. اِشراف هم یعنی از گوشه کنارهای دولت مطّلع باشید. دولت باید وظایفش را با اقتدار و با انسجام و اِشراف انجام بدهد.[18]

«یک نکته‌ی اساسی این است که مردان اقتصادی ما و مسئولان اقتصادی ما در این دولت، بایستی در حلّ این مشکلات هماهنگ عمل کنند. یک مصداق مهم آن انسجامی که ما قبلاً عرض کردیم، اینجا است، یعنی نظرات را یکی کنند در این زمینه‌های مهمّ اقتصادی و هماهنگ عمل بشود. حالا اینکه آقای رئیس‌جمهور گفتند که معاون اوّل مسئولیّت هماهنگی دارند، این کار بسیار مهمّی است، این خیلی مهم است؛ [باید] یک هماهنگی در این زمینه‌های اقتصادی انجام بگیرد و این مأموریّت هم بخوبی ان‌شاءالله تحقّق پیدا کند. و اگر چنانچه اختلاف نظری هم هست، من مؤکّداً توصیه می‌کنم که آقایان اختلاف نظر را به میان مردم نیاورید، چون اختلاف نظر اقتصادی وقتی به مردم منعکس می‌شود، تأثیرات واقعی خودش را در محیط اقتصادی می‌گذارد؛ یعنی آن مشکلات توهّمی تبدیل می‌شود به مشکلات واقعی در بازار کار مردم و

انسجام دولت و اقتدار دولت و اِشراف دولت چیزهایی است که خیلی مهم است. انسجام دولتی یعنی از درون مجموعه‌ی دولت حرف‌های مختلف درنیاید؛ خب این ذهنیّت مردم و افکار عمومی را بکلّی خراب می‌کند؛ این باید یک حالت انسجام [داشته باشد

۱۸ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

در محیط اقتصادی مردم. اگر مشکلی، اختلافی وجود دارد، در خود دولت اینها را حل کنند و به مردم منعکس نکنند.»[۱۹]

«یک مسئله این است که مجموعه‌ی مدیران اصلی اقتصاد کشور باید منسجم عمل کنند. این البتّه در بیانات آقای رئیس‌جمهور بود که ما می‌نشینیم و اگر هم اختلاف‌نظر هست، به یک نقطه‌ای می‌رسیم، همه آن نقطه را دنبال می‌کنیم. من می‌خواهم روی همین تأکید کنم. یک مواردی خلاف این مشاهده می‌شود؛ حتماً سعی کنید که در زمینه‌ی مسائل گوناگون اقتصادی به نظر واحد برسید. اگر به نظر واحد هم نرسیدید، آن نظری را که رجحان پیدا می‌کند، دیگران هم همان نظر را تقویت کنند؛ این نباشد که یکی از مسئولین اقتصادی ـ حالا چه مسئولین ستادی اقتصادی، چه مسئولین اجرائی اقتصادی ـ یک حرف بزنند، یکی یک حرف دیگر بزنند؛ فرض کنید مثلاً در مسئله‌ی حذف ارز ترجیحی کسی یک جور بگوید، کسی یک جور دیگر بگوید؛ این نمی‌شود؛ باید همه یک حرف بزنند، همه یک منطق را دنبال بکنند.»[۲۰]

من مؤکّداً توصیه می‌کنم که آقایان اختلاف نظر را به میان مردم نیاورید، چون اختلاف نظر اقتصادی وقتی به مردم منعکس می‌شود، تأثیرات واقعی خودش را در محیط اقتصادی می‌گذارد

شکل ۲- الزامات راهبردی

۱۹ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۲۰ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

دولت مرحوم آقای رئیسی (رضوان الله علیه) دولت کار بود، دولت امید بود، دولت حرکت در بخش‌های داخلی و خارجی بود. اگرچه این عناوین را شاید خود ایشان یا اعضای دولت به کار نمی‌بردند، امّا عملاً این‌جور دیده می‌شد و فهمیده می‌شد؛ ایشان واقعاً امیدوار بود، واقعاً خوش‌بین بود به آینده ـ البتّه حق هم با ایشان بود ـ و تصمیم داشت که به آن هدف‌ها خودش را برساند با همکاری شماها.

۱۷ تیر ۱۴۰۳

مبحـــــــــث سوم

الزامات اجرایی

تحقق الزامات نظری و راهبردی مستلزم کاربست الزامات اجرایی است که از جمله این موارد می‌توان به «مردمی بودن»، «بهره‌گیری از نظرات خبرگان و خرد جمعی»، «تلاش مجاهدانه، شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیر»، «اهتمام به تحقق یافتن وعده‌ها»، «نیمه‌کاره باقی نگذاشتن کارها»، «جوان‌سازی بدنه دولت و مدیریت‌های میانی»، «تبیین دستاوردهای دولت به مردم»، «پیگیری اولویت‌ها و بی‌اعتنایی به حاشیه‌سازی‌ها» و «تهیه پیوست عدالت مصوبات» به شرح ذیل اشاره کرد:

مردمی بودن مقوله‌ی گسترده‌ای است و جلوه‌هایی دارد. یک جلوه همین رفتن میان مردم و شنیدن بی‌واسطه از مردم است

مردمی بودن

بند اول: حضور بی‌واسطه در میان مردم

«در مورد مردمی بودن؛ خب مردمی بودن مقوله‌ی گسترده‌ای است و جلوه‌هایی دارد. یک جلوه همین رفتن میان مردم و شنیدن بی‌واسطه از مردم است. این حرکت بسیار خوب و مستحسنی که دیروز جناب آقای رئیسی انجام دادند که رفتند خوزستان در میان مردم، با مردم، از آنها شنیدند، با آنها حرف زدند، این یک جلوه‌ی از مردمی بودن است که بسیار کار خوبی است.»[1]

«توصیه‌ی سوّم، همین مسئله‌ی رفتن به میان مردم است؛ این را از دست ندهید. بعضی‌ها جَوسازی می‌کنند و یک اسم‌هایی رویش می‌گذارند که حالا بنده نمی‌خواهم تکرار کنم؛ اسیر این جوسازی‌ها نشوید؛ بروید با مردم روبه‌رو بشوید، حرف مردم را بشنوید، حلم به خرج بدهید. گاهی انسان خسته می‌شود ــ این جزو تجربه‌های خود بنده هم هست ــ گاهی انسان واقعاً خسته می‌شود امّا تحمّل کنید، صبر کنید. این حضور بی‌واسطه و پُرحجم آقای رئیس‌جمهور در میان مردم خیلی برکات دارد، آثار خیلی خوبی دارد؛ همچنین مسئولان دیگر دولت.»[2]

بروید با مردم روبه‌رو بشوید، حرف مردم را بشنوید، حلم به خرج بدهید. گاهی انسان خسته می‌شود ــ این جزو تجربه‌های خود بنده هم هست ــ گاهی انسان واقعاً خسته می‌شود امّا تحمّل کنید، صبر کنید. این حضور بی‌واسطه و پُرحجم آقای رئیس‌جمهور در میان مردم خیلی برکات دارد

بند دوم: اتخاذ سبک زندگی مردمی

«یک جلوه‌ی دیگر، مسئله‌ی اتّخاذ سبک زندگی مردمی است؛ بی‌تکلّف بودن در ممشی و منش، دوری کردن از منش‌های اشرافیگری و از موضع بالا به مردم نگاه کردن و مانند اینها؛ این هم یک جلوه‌ی دیگری است از مردمی بودن که از این منش‌های اشرافیگری که معمول است در دنیا، و همه‌ی دولت‌ها و مسئولیّت‌ها و مسئولین مبتلا هستند به این جور نگاه به مردم، به این جور روش زندگی، باید اجتناب کرد.»[3]

---

۱ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۲ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۳ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

بند سوم: حفظ کردن زی مردمی

«چند تذکّر دیگر هم عرض کنم. یک تذکّر این است که این زیّ مردمی را حفظ کنید؛ این خیلی چیز باارزشی است. اینکه با مردم، صمیمی و خصوصی و متواضعانه حرف می‌زنید، رفت‌وآمد می‌کنید، داخل خانه‌هایشان می‌روید، روی فرششان می‌نشینید، خیلی چیز خوبی است؛ این را از دست ندهید، این فرصت خوبی است.»[۴]

بند چهارم: در میان گذاشتن مشکلات با مردم و دریافت راه‌حل از آنها

«حرف زدن با مردم و مشکلات را و راه‌حل‌ها را با مردم در میان گذاشتن هم یکی از جلوه‌های مردمی بودن است. مسائلتان را با مردم مطرح کنید. یک وقت مشکلی وجود دارد، راه‌حلّی [هم] وجود دارد. البتّه سعی کنید حرف زدن شما موجب یأس مردم نشود که بعضی بی‌توجّهی می‌کنند به این نکته و حرف نامناسب و خلاف واقع می‌زنند که موجب ناامیدی مردم می‌شود؛ نه، هر مشکلی راه‌حلی هم دارد. با مردم در میان بگذارید، با مردم حرف بزنید، از مردم کمک بخواهید در موارد مختلف، هم کمک فکری، هم کمک عملی. در یک جاهایی یک خطایی اتّفاق می‌افتد -خب همه‌ی ماها اشتباه می‌کنیم دیگر؛ خطا در کار ماها کم نیست- از مردم عذرخواهی کنید؛ صریحاً [بگویید] این اشتباه شده، از مردم عذرخواهی کنید. مردمی بودن این جهات مختلف را دارد.»[۵]

اینکه با مردم، صمیمی و خصوصی و متواضعانه حرف می‌زنید، رفت‌وآمد می‌کنید، داخل خانه‌هایشان می‌روید، روی فرششان می‌نشینید، خیلی چیز خوبی است

بند پنجم: تعهد به گفت‌وگوی صادقانه با مردم

«گفت‌وگوی صادقانه‌ی با مردم هم یکی از همین کارهایی

---

۴ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۵ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

است که به مردمی بودن کمک می‌کند؛ حرف زدن با مردم از روی صداقت، با قطع نظر از پیرایه‌های سیاسی و مانند اینها؛ صادقانه با مردم حرف بزنند، مشکلات را به مردم بگویند، راه‌حل‌ها را به مردم بگویند، توقّعات را از مردم ابراز کنند و کمک‌های لازم را به مردم تقدیم کنند. حرف زدن با مردم یکی از کارهای مهمّی است که دولت مردمی بایستی [به آن] متعهّد باشد.»[۶]

گفت‌وگوی صادقانه‌ی با مردم هم یکی از همین کارهایی است که به مردمی بودن کمک می‌کند؛ حرف زدن با مردم از روی صداقت، با قطع نظر از پیرایه‌های سیاسی و مانند اینها؛ صادقانه با مردم حرف بزنند، مشکلات را به مردم بگویند، راه‌حل‌ها را به مردم بگویند، توقّعات را از مردم ابراز کنند و کمک‌های لازم را به مردم تقدیم کنند

بند ششم: جلب مشارکت مردم در کارویژه‌ای گوناگون

«البتّه شما [دولتتان را] می‌گویید «دولت مردمی»؛ دولت مردمی فقط به این نیست که بروید میان مردم؛ این کار لازم است امّا کافی نیست؛ باید بتوانید مشارکت مردم را در کارهای گوناگون و بخش‌های گوناگون جلب کنید. من قبلاً هم یک وقتی گفته‌ام این را، ظاهراً در جمع شما شاید گفتم که بنشینید کیفیّت جلب مشارکت مردم را برنامه‌ریزی کنید، تعریف کنید که چه جور می‌شود مشارکت مردم را جلب کرد؛ چه در زمینه‌های مالی و اقتصادی، چه در زمینه‌های سیاسی، چگونه می‌شود از فکر مردم و از نظر مردم استفاده کرد در بخش‌های مختلف. این برنامه‌ریزی می‌خواهد. در این نامه‌های گوناگونی که از طریق ارتباط مردمی یا غیر آن به ما می‌رسد، گاهی یک پیشنهادهایی هست که انسان می‌بیند پیشنهادهای بسیار خوبی است؛ یک آدمی که اصلاً نمی‌شناسیم چه کسی است، در یک موردی یک پیشنهادی دارد، یک نظری دارد، این نظر را می‌دهد، گاهی بسیار کارگشا است. [ببینید] چگونه می‌توانیم از اینها استفاده کنیم.»[۷]

---

۶ همان

۷ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

گفتار

۲

بهره‌گیری از نظرات نخبگان و خِرد جمعی

بند اول: استفاده از نخبگان خارج از بدنه دولت

«یک نقطه‌ی مهم در باب تحوّل، استفاده‌ی از خِرد جمعی است و تکیه‌ی بر عقلانیّت که استفاده بشود. از نخبگان خارج از دولت استفاده کنید؛ هر جایی که می‌توان از نظر یک نخبه‌ای [استفاده کرد] -بحث جناح‌های سیاسی و امثال اینها را بکل در این قضیّه کنار بگذارید- از نظر نخبه‌ها هر چه می‌توانید استفاده کنید، و نگاه نکنید به اینکه حالا او وابسته‌ی به یک جناحی است که شما قبول دارید یا ندارید؛ حالا در داخل دولت که از اینها قهراً استفاده می‌شود؛ استفاده از نظر نخبگان»[۸]

بند دوم: تداوم گفت‌وگو با نخبگان

«دوّم: گفت‌وگو با نخبگان را هرچه می‌توانید پی بگیرید؛ [این] چیز باارزشی است. نخبگان کشور صاحبان فکرند، صاحبان طرحند، راهنمایی‌های خوبی می‌کنند، نکات خوبی به نظرشان می‌رسد؛ ارتباط با نخبگان را حتماً دنبال کنید و بخش‌های مختلف دنبال کنند و داشته باشند.»[۹]

«البتّه حضور در میان مردم -که سابقه‌ی این کار را هم ایشان دارند- نباید افراد را از ارتباط با نخبگان غافل کند. ارتباط با نخبگان هم در جای خود یک حرکت بسیار لازم و مفید است؛ تبادل نظر با نخبگان، و استفاده‌ی از نظر نخبگان.»[۱۰]

یک نقطه‌ی مهم در باب تحوّل، استفاده‌ی از خِرد جمعی است و تکیه‌ی بر عقلانیّت که استفاده بشود. از نخبگان خارج از دولت استفاده کنید

۸ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۹ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۱۰ بیانات در مراسم تنفیذ حکم سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰/۵/۱۲

بند سوم: حضور در دانشگاه‌ها

«نکته‌ی بعدی: حضور در دانشگاه‌ها یکی از کارهای لازم است؛ بخصوص دانشگاه‌ها؛ چه در میان دانشجویان، چه در میان اساتید، حضور پیدا کردن، حرف‌های آنها را شنیدن و نکات لازم را به آنها گفتن. [اینها] از خیلی چیزها مطّلع نیستند؛ بله، دانشجو است، استاد است، روشنفکر است، آگاه است، امّا خیلی از چیزها را نمی‌داند. همین «راهیان پیشرفت» که راه افتاده و می‌روند می‌بینند چیزهایی را، برای همه‌ی آنها چیز جالب و جدیدی است. خب این همه کار در کشور انجام گرفته، دانشجوی ما از آن مطّلع نیست، وقتی می‌بینند تعجّب می‌کند؛ استاد هم همین‌جور است. بنده یک وقتی گفتم یک تور گردشگری بگذاریم برای [بازدید از] امکانات دفاعی کشور؛ حالا می‌خواهم عرض بکنم این گردشگری را برای همه‌ی پیشرفت‌های کشور بگذارید تا نخبگان بروند ببینند و از نزدیک مطّلع باشند. این هم این مسئله که بسیار کمک می‌کند برای مقابله‌ی با ستیزه‌گری دشمن. یکی از نقاط ستیزه‌گری دشمن که به آن امید دارد دانشگاه‌ها است؛ حضور شما در دانشگاه این را خنثی می‌کند.»[11]

حضور در دانشگاه‌ها یکی از کارهای لازم است؛ بخصوص دانشگاه‌ها؛ چه در میان دانشجویان، چه در میان اساتید، حضور پیدا کردن، حرف‌های آنها را شنیدن و نکات لازم را به آنها گفتن

گفتار

تلاش مجاهدانه و شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیر

«شما برادران عزیز در یک برهه‌ی دشواری مسئولیّت را پذیرفته‌اید؛ ان‌شاءالله خداوند کمکتان می‌کند؛ بنده هم دعا خواهم کرد و امیدواریم که موفّق باشید. به هر حال شرایط دشواری است با وضع تورّم و مشکلات معیشتی مردم و مسئله‌ی کرونا و مسائل گوناگونی که وجود دارد. اگر ان‌شاءالله از سویی تلاش مجاهدانه و حقیقتاً شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیر

---

۱۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

[داشته باشید] و از طرفی توسّل و توکّل به خداوند متعال را برای خودتان ذخیره کنید و سرمایه قرار بدهید قطعاً پیروز خواهید شد، قطعاً موفّق خواهید شد و بر مشکلات فائق خواهید آمد. نیّت الهی بکنید؛ نیّت الهی هم در این جایگاه شما یعنی نیّت خدمت به مردم؛ همین که واقعاً به قصد خدمت به مردم وارد میدان بشوید، این یک نیّت الهی و پاکیزه است و خدا به این برکت خواهد داد.»[۱۲]

«البتّه بنده عقیده‌ام این است، جدّاً عقیده‌ام این است که ضمن اینکه پُرکاری و تلاش فراوان خواهید داشت، به مسائل خانواده‌ی خودتان هم برسید؛ من به همه این توصیه را می‌کنم که به خانواده‌تان حتماً رسیدگی کنید؛ جوری نباشد که در مدّت خدمت و مسئولیّت، غایب از خانواده باشید.»[۱۳]

جدّاً عقیده‌ام این است که ضمن اینکه پُرکاری و تلاش فراوان خواهید داشت، به مسائل خانواده‌ی خودتان هم برسید؛ من به همه این توصیه را می‌کنم که به خانواده‌تان حتماً رسیدگی کنید

اهتمام به تحقق یافتن وعده‌ها

«حالا جناب آقای رئیسی! دیروز شما در اهواز، در خوزستان خب یک قول‌هایی به مردم دادید، یک دستوراتی دادید، دقّت کنید اینها جدّاً تحقّق پیدا کند تا مردم ببینند آن چیزی که شما می‌خواهید و شما می‌گویید، در واقعیّت تحقّق پیدا می‌کند؛ اینها کارهای لازمی است. باز در همین زمینه هم حضرت امیر (سلام الله علیه) در همین فرمان مالک اشتر یک عبارتی دارند که «اِیّاکَ وَ المَنَّ عَلی رَعِیَّتِکَ بِاِحسانِکَ اَوِ التَّزَیُّدَ فیما کانَ مِن فِعلِکَ»؛ اوّلاً منّت بر سر مردم نگذارید که ما این کار را کردیم، ثانیاً آنچه را انجام داده‌اید بزرگ‌نمایی نکنید که ما این کار را [انجام دادیم]؛ یک کارهایی را که انسان می‌کند، بزرگ‌نمایی کند. اَو اَن تَعِدَهُم فَتُتبِعَ مَوعِدَکَ بِخُلفِکَ؛ [این که

۱۲ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۱۳ همان

مبادا] خُلف وعده کنید؛ وعده بدهید، بعد از وعده تخلّف کنید؛ به مالک اشتر می‌گویند مبادا این کار را انجام بدهید؛ و این هم بسیار مهم است. البتّه گاهی هست شما وعده‌ای می‌دهید و امکان پیدا نمی‌کند؛ یعنی یک مشکل طبیعی بر سر این کار واقع است؛ خیلی خب عیب ندارد، این را به مردم توضیح بدهید و بگویید من این وعده را داده بودم، این مشکل پیش آمد نتوانستیم به وعده‌مان عمل کنیم؛ از شما عذرخواهی می‌کنیم؛ این هم از آن مواردی است که با مردم حرف بزنید؛ این مصداق همان نکته‌ای است که قبلاً در مورد مردمی بودن [گفته شد]، لکن به طور کلّی وعده‌ها را جلوی چشم داشته باشید. برای وعده روزشمار معیّن کنید؛ تخمین بزنید یک کاری که می‌گویید این کار را خواهم کرد چه مدّتی طول خواهد کشید و روزشمار معیّن کنید و دانه‌دانه تعقیب کنید. بنده بارها در مجموعه‌های دولتی این را گفته‌ام که ما قاعده و قانون و مانند این چیزها کم نداریم؛ ما قانون و بنا و قاعده و هر چه طرح و برنامه‌ها و این حرف‌ها بخواهید زیاد [داریم]؛ آنچه کمبود ما است عبارت است از همین که یک پیگیری جدّی‌ای انجام بگیرد. این هم یک مطلب.»[۱۴]

ما قانون و بنا و قاعده و هر چه طرح و برنامه‌ها و این حرف‌ها بخواهید زیاد [داریم]؛ آنچه کمبود ما است عبارت است از همین که یک پیگیری جدّی‌ای انجام بگیرد

«توصیه‌ی بعدی ما مسئله‌ی عمل به وعده‌ها است؛ این را یک فریضه بدانید، مثل نماز. اگر یک کاری را شک دارید که می‌شود کرد یا نمی‌شود کرد، حتماً وعده ندهید؛ آن چیزی را وعده بدهید که می‌دانید می‌توانید انجام بدهید، و حتماً انجام بدهید. همچنان که رفتن در میان مردم و کار کردنِ برای مردم امید ایجاد می‌کند، اعتماد ایجاد می‌کند، عمل نکردن به وعده درست نقطه‌ی مقابل [آن] است: مردم را ناامید می‌کند، حتّی نسبت به زحماتی هم که در جای دیگر شما می‌کشید مردم را مردّد می‌کند؛ یک چیزی را شما وعده بدهید که این کار را ما در این شهر شما، در این محلّ شما انجام می‌دهیم و بعد به

---

۱۴ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

نتیجه نرسد، نتوانید انجام بدهید و انجام ندهید. یک موارد اضطراری ممکن است پیش بیاید، در این موارد بروید برای مردم توضیح بدهید که مردم بدانند، امّا بنا را بر این نگذارید که ما انجام نمی‌دهیم، برای مردم توضیح می‌دهیم؛ این، اصل نیست؛ اصل، انجام دادن وعده است، تحقّق این وعده است که این باید حتماً اتّفاق بیفتد و انجام بگیرد. خب ما هم می‌دانیم، خود شما هم می‌دانید که یک جبهه‌ی وسیع دشمن در مجموعه‌ی استکبار و دنباله‌های استکبار و مانند اینها وجود دارد در مقابل نظام جمهوری‌اسلامی و فعلاً در مقابل شما که در رأس کار اجرائی قرار دارید؛ اینها از کوچک‌ترین تخلّف وعده‌ی شما استفاده می‌کنند، بنا می‌کنند تبلیغات پُرحجم. بلد هم هستند که چه جوری تبلیغ کنند و به اعتماد مردم لطمه می‌زنند، به همکاری مردم با شما لطمه می‌زنند. بنابراین، وعده‌ی غیر عملی ندهید، و وعده‌هایی را که می‌دهید حتماً عمل بکنید.»[۱۵]

«پیگیری را ـ که تأکید بنده همیشه بر پیگیری است ـ مجدّداً عرض می‌کنم؛ کارها را نیمه‌کاره رها نکنید. گاهی انسان یک کاری را با انگیزه‌ی فراوان شروع می‌کند، منتها یک چند قدمی که جلو رفت، انگیزه‌اش کم می‌شود؛ این درست نیست. انگیزه را حفظ کنید تا کار به آن نهایت برسد و ان‌شاءالله تمام بشود.»[۱۶]

در گفتارها، وعده‌ها، آماردهی‌های ناشی از افراد دولت، انسجام وجود داشته باشد

«یک توصیه‌ی دیگر این است که در گفتارها، وعده‌ها، آماردهی‌های ناشی از افراد دولت، انسجام وجود داشته باشد؛ یعنی این‌جور نباشد که مثلاً یک دستگاهی یک آماری بدهد، بعد فردا یک دستگاهی آن آمار را رد کند یا یک آمار متضادّی بدهد یا مِن‌باب مثال این یک وعده‌ای بدهد، آن یکی بگوید این وعده عملی نیست؛ بالاخره اگر عملی است یا عملی

---

۱۵ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۱۶ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

نیست، قبلاً در دولت مشخّص بشود که ببینیم وعده را بدهیم یا ندهیم. از خِرد جمعی استفاده بشود، در کارها دقت بشود، تأمّل بشود و خردورزی بشود.»[۱۷]

گـــفتار ۵

نیمه‌کاره باقی نگذاشتن کارها

«یکی از چیزهایی که من همیشه سفارش می‌کنم این است که نگذارید کار نصفه‌کاره بماند. ما خیلی از اوقات وقتی که به هیجان می‌آییم و به شوق می‌آییم و مانند اینها، یک کاری را با شوق و علاقه شروع می‌کنیم، چند قدم می‌رویم، بعد بتدریج سست میشویم و کار [روی] زمین می‌ماند؛ از این بترسید و نگذارید کارها نصفه‌کاره بماند. البتّه بعضی از مشکلات، ناشی از تراکم مشکلات گذشته است که متراکم شده؛ این مشکلات را برطرف کردن؛ سخت و زمان‌طلب است، صبر کنید؛ صبر و استقامت داشته باشید. ان‌شاءالله با یک حرکت جهادی همه‌ی اینها را انجام بدهید و خلاصه اگر این حرکت‌هایی که عرض شد انجام بگیرد، ثابت خواهد شد که دولت سیزدهم، یک دولت کاملاً کارآمد و فعّال و برطرف‌کننده‌ی مشکلات زندگی مردم خواهد بود؛ هم خدا را راضی می‌کنید، هم مردم را ان‌شاءالله راضی می‌کنید.»[۱۸]

یکی از چیزهایی که من همیشه سفارش می‌کنم این است که نگذارید کار نصفه‌کاره بماند.

گـــفتار ۶

جوان‌سازی بدنه دولت و مدیریت‌های میانی

«البتّه جوان‌سازی هم خیلی مهم است. یکی از کارهای مهم در دولت، جوان‌سازی دولت است؛ شما در بدنه‌ی دولت و مدیریّت میانی از جوان‌های زبده که الحمدلله کم نداریم، هر

۱۷ همان

۱۸ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

چه می‌خواهید استفاده کنید؛ این کار، هم احساس انسداد را در کشور از بین می‌برد و وقتی که جوان‌ها ببینند می‌توانند وارد میدان کار بشوند و حرکت کنند و تصمیم‌گیری کنند، در کشور احساس انسداد به وجود نمی‌آید، هم شما یک ذخیره‌ی ارزشمندی برای آینده برای مدیران ارشد کارکشته و مجرّب دارید فراهم می‌کنید. این جوانی که امروز وارد میدان کار می‌شود، ده سال دیگر یک مدیر مجرّب و کارآزموده است که برای کشور یک ذخیره‌ی بسیار مهمّی است؛ این مدیران باکفایت حقّاً و انصافاً یکی از ذخیره‌های [ارزشمند خواهند بود].»[19]

«اگر دولت‌ها و بخش‌های فرهنگی دولت به این مجموعه‌های جوان و علاقه‌مند کمک بکنند، قطعاً کارهای بزرگی انجام خواهد گرفت و قدم‌های خلّاقانه‌ای برمی‌دارند؛ صدها طرح ابتکاری در این زمینه وجود دارد در اختیار این جوان‌ها، که گاهی اوقات که مثلاً انسان یک تماس‌هایی با جوان‌ها دارد، می‌بیند کارهای بزرگی اینها می‌توانند انجام بدهند و به ذهنشان می‌آید؛ خب امکانات می‌خواهند و امکانات در اختیار دولت است؛ بایستی حمایت هوشمند انجام بگیرد. استعدادها را کشف کنید، از آنها حمایت کنید، آزادی‌شان را تأمین کنید؛ البتّه آزادی در چارچوب اصول قانون.»[20]

یکی از کارهای مهم در دولت، جوان‌سازی دولت است؛ شما در بدنه‌ی دولت و مدیریّت میانی از جوان‌های زبده که الحمدلله کم نداریم، هر چه می‌خواهید استفاده کنید

گفتار

تبیین دستاوردهای دولت به مردم

«توصیه‌ی من این است که آنچه در کارکردهای دولت وجود دارد که می‌تواند مردم را خوشحال کند، اینها را بتوانید به مردم منتقل کنید. فاصله‌ی بین واقعیّت‌ها و تلقّی مردم از واقعیّت‌ها الان خیلی زیاد است؛ یعنی واقعاً تلقّی از واقعیّت‌ها

---

۱۹ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

۲۰ همان

با آن واقعیّت خیلی فاصله دارد؛ این فاصله را کم کنید، مردم واقعیّت‌ها را بیشتر پیدا کنند. این احتیاج دارد به کار؛ یعنی یک کارِ ساده‌ی روانِ معمولی نیست؛ این کار به تأمّل احتیاج دارد و کارشناسی لازم دارد که باید کارشناس‌ها انجام بدهند.»[21]

«و البتّه این اخلاص که گفتیم، منافات ندارد با اینکه به مردم اطّلاع‌رسانی کنید؛ اطّلاع‌رسانی منافات با اخلاص ندارد. روایت هم داریم که اینکه کسی دوست بدارد که مردم بدانند کار خوبی انجام می‌دهد، اشکالی ندارد ــ روایت معتبر داریم در این زمینه ــ به مردم باید اطّلاع‌رسانی کنید. امید مردم و اعتمادشان با این اطّلاع‌رسانی افزایش پیدا می‌کند. امّا [کار] برای خدا باشد.»[22]

آنچه در کارکردهای دولت وجود دارد که می‌تواند مردم را خوشحال کند، اینها را بتوانید به مردم منتقل کنید. فاصله‌ی بین واقعیّت‌ها و تلقّی مردم از واقعیّت‌ها الان خیلی زیاد است؛ یعنی واقعاً تلقّی از واقعیّت‌ها با آن واقعیّت خیلی فاصله دارد؛ این فاصله را کم کنید

«یک نکته‌ی دیگر و توصیه‌ی دیگر مسئله‌ی کارآمدسازی فعّالیّت‌های رسانه‌ای دولت است که قبلاً هم اشاره کردم. به نظر من برای هر اقدامی یک پیوست تبلیغی لازم است؛ هر اقدام مهمّی که می‌خواهید انجام بدهید، یک پیوستِ تبلیغیِ روشن [داشته باشد]. فرض کنید حالا در مورد آن ارز ترجیحی که برطرف کردید ــ که کار لازمی هم بود ــ این باید به طور روشن برای مردم تبیین می‌شد که علّت اینکه ما این کار را می‌کنیم این است، این است، این است، فوایدش این است، [موجب] جلوگیری از این ضررها است. هر اقدامی که انجام می‌گیرد، به طور مشخّص یک پیوست تبلیغی داشته باشد.»[23]

«گزارش خدمات خودتان را هم به مردم بدهید؛ گزارش صادقانه، بدون مبالغه، بدون بزرگ‌نمایی؛ صادقانه [بگویید] این کارها را انجام داده‌اید. مردمی بودن اینها است؛ اینها جهات مختلف مردمی بودن است. امیرالمؤمنین (سلام الله علیه) در این فرمان بسیار مهمّ حکومتی‌شان به مالک اشتر به همه‌ی این

---

۲۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۲۲ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۲۳ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

چیزها پرداخته‌اند؛ توصیه می‌کنم که دوستان مراجعه کنید، نگاه کنید، این فرمان را ببینید. در همین زمینه عبارت ایشان [این است:] فَلا تُطَوِّلَنَّ -یک احتمال هم فَلا تطولَنَّ، یا فَلا یَطولَنَّ- اِحتِجابَک عَن رَعِیَّتِک؛ از مردم در مدّت‌زمان طولانی غایب نباش. البتّه مسئول نمی‌تواند دائم بین مردم باشد امّا در برهه‌هایی باید حتماً در میان مردم حاضر باشید. لا تُطَوِّلَنَّ، طول نده احتجاب از مردم را. بعد در این مورد چند جمله بیان می‌فرمایند، بعد می‌فرمایند: وَ اِن ظَنَّتِ الرَّعِیَّةُ بِک حَیفاً فَاَصحِر لَهُم بِعُذرِک؛ اگر چنانچه یک گرهی در ذهن مردم پیدا شد، یک شبهه‌ای در ذهنشان نسبت به تو پیدا شد، بیا عذر خودت را با مردم درمیان بگذار، صریحاً با مردم حرف بزن، صحبت کن. ببینید، اصلاً رابطه‌ی حاکم و مردم یک رابطه‌ی این جوری است؛ رابطه‌ی برادرانه است، رابطه‌ی دوستانه است. وَ اَعدِل عَنک ظُنونَهُم بِاِصحارِک؛ اگر شبهه‌ای دارند، با این سخن گفتنِ خودت و حرف زدن خودت، و بیان خودت، شبهه را از ذهنشان برطرف کن. این توضیحی [بود] در مورد مردمی بودن. بنابراین سعی کنید اینها را واقعاً داشته باشید؛ همه‌ی بخش‌های مختلف، این خصوصیّت را داشته باشند.»[۲۴]

گزارش خدمات خودتان را هم به مردم بدهید؛ گزارش صادقانه، بدون مبالغه، بدون بزرگ‌نمایی؛ صادقانه [بگویید] این کارها را انجام داده‌اید. مردمی بودن اینها است

پیگیری اولویت‌ها و بی‌اعتنایی به حاشیه‌سازی‌ها

«آخرین مطلب هم همین است که آقای رئیس‌جمهور هم اشاره کردند: به جوسازی‌ها و حاشیه‌سازی‌ها اعتنا نکنید، کار خودتان را بکنید. گاهی شما یک تصمیمی گرفته‌اید، تصمیم درستی است، یک عدّه خوششان نمی‌آید، جنجال می‌کنند؛ حالا که دیگر فضای مجازی هم هست، هزار متن در فضای مجازی تولید می‌کنند علیه آن اقدام شما؛ اگر اقدامتان

۲۴ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

اقدام سنجیده و اندیشیده‌ای است و روی فکر تصمیم‌گیری شده، اعتنا نکنید، کار خودتان را انجام بدهید. گاهی اوقات می‌خواهند یک اقدامی را تحمیل کنند بر دولت که این کار را بکنید؛ باز آنجا یک وقت می‌بینید در فضای مجازی مثلاً چند هزار نوشته، نامه، متن منتشر می‌شود برای اینکه [شما را] وادار کنند؛ اینها گروه‌های فشارند؛ به اینها توجّه نکنید. کار را با فکر انجام بدهید، اندیشیده و سنجیده انجام بدهید، وقتی که تصمیم گرفتید، فَاِذا عَزَمتَ فَتَوَکَّل عَلَی اللّه؛ به خدا توکل کنید، گام‌هایتان را محکم بردارید.»[۲۵]

گـــفتار

۹

تهیه پیوست عدالت مصوبات

«به نظر من هر مصوّبه‌ای که شما تصویب می‌کنید، هر لایحه‌ای که در دولت تنظیم می‌کنید، هر بخشنامه‌ای که خود شما در دستگاهِ خودتان صادر می‌کنید، یک پیوست عدالت باید داشته باشد؛ باید مراقب باشید این روش، این کار، این دستور، ضربه‌ای به عدالت نزند، طبقات مظلوم را پایمال نکند؛ این مراقبت باید همیشه باشد؛ حالا یا با یک پیوست مکتوب یا بالاخره از لحاظ نوع تنظیم جوری باشد که این طور باشد. گاهی اوقات یک روش مدیریّتی، یک رفتار رایج ضربه می‌زند؛ ما واقعاً [چنین] مواردی داریم. الان هم در مجموعه‌ی کارهای ما یک رسومی، و اوضاعی وجود دارد که اینها باید اصلاح بشود؛ در زمینه‌های مختلف [هم هست]؛ و عمدتاً در زمینه‌ی عدالت در توزیع امکانات کشور است؛ این امکانات باید واقعاً عادلانه توزیع بشود. الان در بعضی از بخش‌ها حقیقتاً این جوری نیست. البتّه اینکه من عرض می‌کنم، به معنای این نیست که یک اقدامی پشت سر این وجود داشته باشد لکن مثلاً در

کار را با فکر انجام بدهید، اندیشیده و سنجیده انجام بدهید، وقتی که تصمیم گرفتید، فَاِذا عَزَمتَ فَتَوَکَّل عَلَی اللّه؛ به خدا توکّل کنید، گامهایتان را محکم بردارید

---

۲۵ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

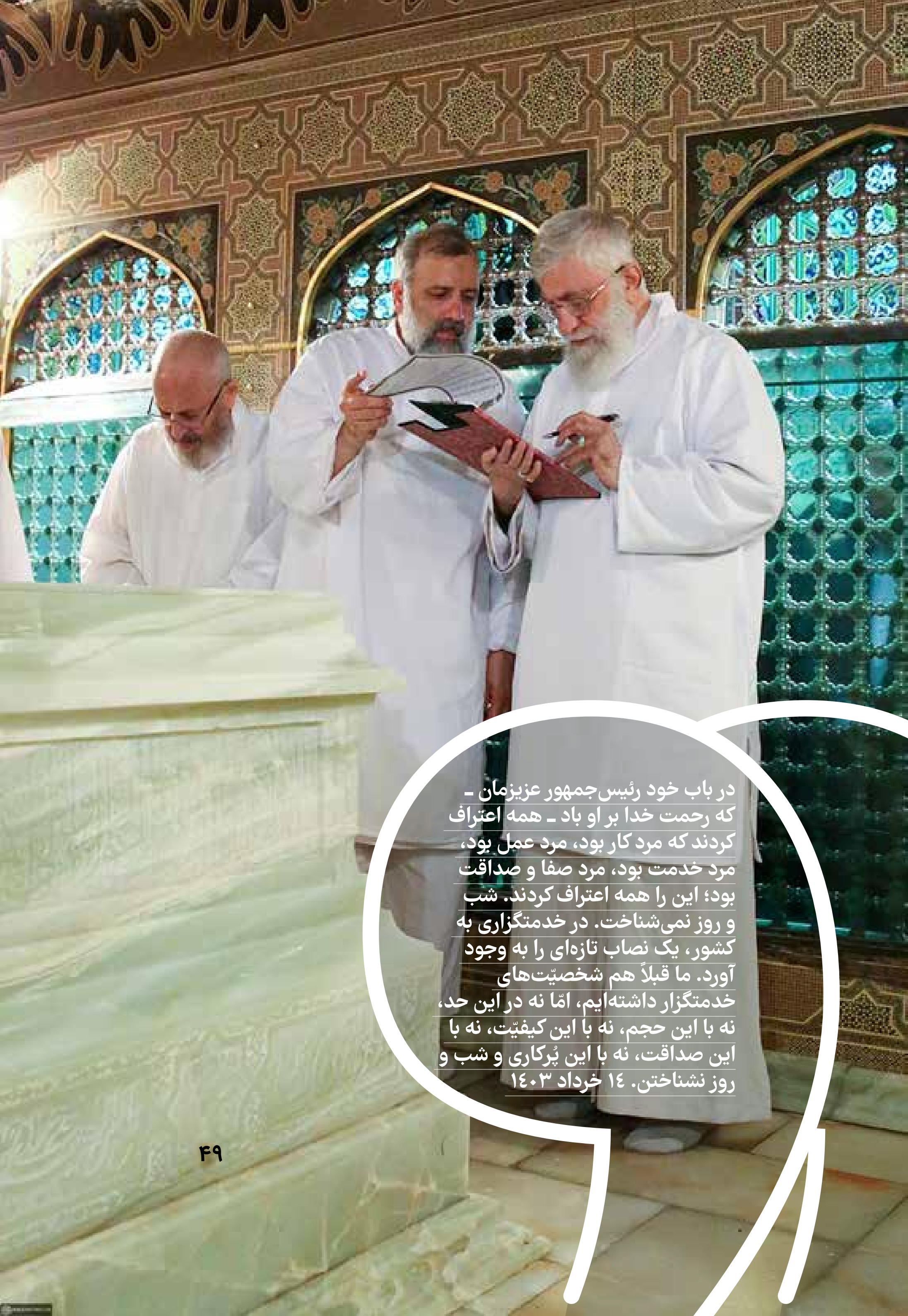
زمینه‌ی انرژی، در زمینه‌ی نفت، همین اواخر یکی از مسئولین دولت قبل، گزارشی به ما داد که یارانه‌ی پنهان نفت در سال ۹۹، حدود ۶۳ میلیارد دلار است! که خب اصلاً این رقم و این یارانه به چه کسی می‌رسد؟ چه کسانی از نفت کشور، از بنزین، بیشتر استفاده می‌کنند؟ جمع مهمّی از مردم اصلاً از این یارانه هیچ استفاده نمی‌کنند. آن وقت محاسبه کرده‌اند ۶۳ میلیارد دلار یعنی ۱۵۰۰ هزار میلیارد تومان، که از بودجه‌ی سال ۹۹ بیشتر است! اینها خب چیزهایی است که حالا من گفتم، [البتّه] در زمینه‌ی نفت، من هیچ توصیه‌ای ندارم که چه کار بکنید، آنها را باید بررسی کنید، ببینید که چه کار باید انجام بدهید؛ می‌خواهم بگویم یک چنین وضعی گاهی وجود دارد؛ اینها خب خلاف عدالت است، بایستی مراقبت بشود. باید کاری کنیم که فاصله‌ی طبقات محروم با طبقات برخوردار کم بشود؛ یعنی هر چه ممکن است امکانات کشور عادلانه توزیع بشود.»[۲۶]

بایستی مراقبت بشود. باید کاری کنیم که فاصله‌ی طبقات محروم با طبقات برخوردار کم بشود؛ یعنی هر چه ممکن است امکانات کشور عادلانه توزیع بشود

۲۶ بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶

در باب خود رئیس‌جمهور عزیزمان ـ که رحمت خدا بر او باد ـ همه اعتراف کردند که مرد کار بود، مرد عمل بود، مرد خدمت بود، مرد صفا و صداقت بود؛ این را همه اعتراف کردند. شب و روز نمی‌شناخت. در خدمتگزاری به کشور، یک نصاب تازه‌ای را به وجود آورد. ما قبلاً هم شخصیّت‌های خدمتگزار داشته‌ایم، امّا نه در این حد، نه با این حجم، نه با این کیفیّت، نه با این صداقت، نه با این پُرکاری و شب و روز نشناختن. ۱۴ خرداد ۱۴۰۳

فصـــــــل دوم

دستاوردهای دولت شهید رئیسی

دولت شهید رئیسی در حدود سه سال فعالیت پرکار، شبانه‌روزی و خستگی‌ناپذیر خود دستاوردهای مختلفی را برای نظام جمهوری‌اسلامی ایران به ارمغان آورده است که در ادامه در سه سطح دستاوردهای نظری و ارزشی، دستاوردهای راهبردی و دستاوردهای اجرایی مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

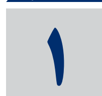

برجسته شدن شعارهای انقلاب، شعارهای اسلام، مثل عدالت‌طلبی، مثل پرهیز از اشرافی‌گری، حمایت از مستضعفان، استکبارستیزی که اینها شعارهای اصلی انقلاب است؛ اینها در زبان‌ها برجسته‌تر شده، واضح‌تر شده، و این خیلی چیز خوبی است؛ اینها را ادامه بدهید

مبحـــــــــث اول

دستاوردهای نظری و ارزشی

پیرامون دستاوردهای ارزشی و نظری دولت شهید رئیسی می‌توان به مواردی همچون «برجسته کردن شعارهای انقلاب و اسلام»، «مظهر شعارهای انقلاب بودن»، «نشان دادن علاقه و دلبستگی عاطفی میان مردم و مسئولان»، «صراحت در اعلام مواضع انقلابی و دینی»، «ساده‌زیستی»، «مأیوس نشدن از زخم‌زبان‌ها»، «تواضع و بردباری» «اهل ذکر و دعا و توسل»، و «سبک مدیریتی صمیمی با همکاران» اشاره کرد.

برجسته کردن شعارهای انقلاب و اسلام

«برجسته شدن شعارهای انقلاب، شعارهای اسلام، مثل عدالت‌طلبی، مثل پرهیز از اشرافی‌گری، حمایت از مستضعفان، استکبارستیزی که اینها شعارهای اصلی انقلاب است؛ اینها در

زبان‌ها برجسته‌تر شده، واضح‌تر شده، و این خیلی چیز خوبی است؛ اینها را ادامه بدهید. این توفیقات را سعی کنید ادامه بدهید که حالا من در توصیه‌ها، یک مقداری بیشتر عرض خواهم کرد. بالاخره کار مداوم در همه‌ی بخش‌ها [لازم است]. این مربوط به آن بخش اوّل یعنی بخش توفیقات شما.»[1]

گفتار

۲

مظهر شعارهای انقلاب بودن

«ایشان مظهر شعارهای انقلاب بود؛ یعنی همان حرف‌های اصلی انقلاب از دهان ایشان خارج می‌شد و این شعارها را ایشان شعارهای خودش قرار داده بود و مردم اینها را از ایشان شنیده بودند. همین مردم دارند این احساسات را برای این مرد نشان می‌دهند؛ معنای این چیست؟ معنایش این است که مردم به این انقلاب و به این شعارها دلبسته‌اند. این سران کشورها که آمدند با ما ملاقات کردند، دیدم بعضی از آنها هم متوجّه این نکته هستند که این تشییعی که از ایشان شد، در واقع، قوّت جمهوری‌اسلامی را برای همه‌ی دنیا پیام می‌دهد؛ می‌فهمند که این فکر، این منطق، این مکتب، این‌قدر بین این مردم ریشه‌دار است. همه چیز هم مردمند؛ یعنی وقتی که مردم با یک نظامی باشند، قوّت اصلی نظام از ناحیه‌ی علاقه‌ی مردم است. سرمایه‌ی اجتماعی از این بالاتر؟ این اجتماع، این گریه، این اندوه عمومی، نه فقط در تهران، [بلکه] در کلّ کشور؛ سرمایه‌ی اجتماعی از این بالاتر؟ چه کسی این [کار] را کرد؟ چه کسی این را در چشم دنیا آورد؟ آقای رئیسی؛ ایشان کرد این کار را. اینها خیلی مهم است.»[2]

ایشان مظهر شعارهای انقلاب بود؛ یعنی همان حرف‌های اصلی انقلاب از دهان ایشان خارج می‌شد و این شعارها را ایشان شعارهای خودش قرار داده بود و مردم اینها را از ایشان شنیده بودند

«یک پیام دیگر در این اجتماعات این بود که مردم طرف‌دار شعارهای انقلابند؛ این را نمی‌توانند کتمان کنند، چون مرحوم

---

۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۲ گزیده‌ای از بیانات در منزل رئیس‌جمهور شهید حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی، ۱۴۰۳/۳/۲

رئیسی (رضوان الله علیه) صریحاً شعارهای انقلاب را می‌داد، مظهر شعارهای انقلاب بود؛ مردم وقتی از او تمجید می‌کنند، به او احترام می‌کنند، در واقع دلبستگی خودشان به شعارهای انقلاب را نشان می‌دهند، چون او مظهر شعارهای انقلاب بود.»[۳]

گفتار

۳ عینیت‌بخشیدن به مناسبات عاطفی میان مردم و مسئولان

«این اجتماعات پُرشور پیام‌هایی داشت؛ یکی از پیام‌ها همین بود که ملّت ایران پُرانگیزه است، خسته‌نشو است، ایستاده است، زنده است، در مقابل حوادث گوناگون حضور خود را نشان می‌دهد، انگیزه‌ی خود را نشان می‌دهد. پیام دیگر اینکه میان مردم و مسئولان سطوح بالای کشور، ارتباطات و علاقه و دلبستگی عاطفی وجود دارد؛ درست عکس آنچه دشمن می‌خواهد تلقین کند. دشمنان مدام در بیرون گفتند، بعضی‌ها هم متأسّفانه در داخل تکرار کردند «نظام جمهوری اسلامی سرمایه‌ی ملّی خود را از دست داده»؛ نه، اینکه یک رئیس‌جمهوری از دست مردم گرفته بشود، مردم به صورت میلیونی بیایند داخل خیابان، این سرمایه‌ی ملّی است. در هیچ نقطه‌ی دنیا چنین چیزی وجود ندارد. این در هیچ نقطه‌ی دنیا، در هیچ کشور دیگری دیده نشده است. بعضی از رؤسای جمهور در کشورها بوده‌اند که مردم اینها را دوست می‌داشتند، در مرگ اینها هم مردم عزاداری کردند؛ بنده در یادم هست مواردی را؛ امّا قابل مقایسه‌ی با آنچه در اینجا اتّفاق افتاد نبود. اینجا مردم با این عظمت وارد میدان شدند؛ این بی‌نظیر است. در هیچ جای دنیا چنین چیزی وجود ندارد. این، ارتباط مردم

این اجتماعات پُرشور پیام‌هایی داشت؛ یکی از پیام‌ها همین بود که ملّت ایران پُرانگیزه است، خسته‌نشو است، ایستاده است، زنده است، در مقابل حوادث گوناگون حضور خود را نشان می‌دهد

---

۳ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

و مسئولین است؛ ارتباط مردم و سرداران است. حالا مسئله‌ی امام بزرگوار که از این مقوله‌ها خارج است؛ آنچه در رحلت امام بزرگوار پیش آمد، خارج از این مقوله‌ها است؛ آن یک حقیقت دیگری بود. امّا همین مسئولینِ دَم‌دست مردم، مثل سلیمانی، مثل رئیسی، مردم با اینها این‌جور رفتار می‌کنند.»[۴]

«[ایشان]، هم در دوران حیاتش خالصانه خدمت کرد و خدمت‌های بزرگی کرد، هم بعد از درگذشتش یک چنین خدمت بزرگی به کشور کرد با این اجتماع مردم. اینکه مردم به مجرّد شنیدن حادثه، در شهرهای مختلف، در تهران، در مشهد و در جاهای دیگر بیایند در مساجد یا میدان‌ها اجتماع کنند، خیلی معنا دارد؛ این علاقه‌ای که مردم به ایشان نشان دادند، این وفاداری‌ای که به ایشان نشان دادند، خیلی معنا دارد.»[۵]

گفتار ۴

صراحت داشتن در اعلام مواضع انقلابی و دینی

[ایشان]، هم در دوران حیاتش خالصانه خدمت کرد و خدمت‌های بزرگی کرد، هم بعد از درگذشتش یک چنین خدمت بزرگی به کشور کرد با این اجتماع مردم

«یک نقطه‌ی برجسته‌ی دیگری که در ایشان وجود داشت صراحت در اعلام مواضع انقلابی و دینی بود. دوپهلو حرف زدن و ملاحظه‌ی این را کردن که اگر ما مواضع انقلابی‌مان را صریح بیان کنیم، فلان آدم، فلان دسته، فلان شخصیّت ممکن است ناراحت بشوند، این ملاحظات را ایشان نداشت؛ یعنی مواضع انقلابی خودش را، همان که به آن معتقد و پایبند بود، ایشان صریح بیان می‌کرد. در اوّلین مصاحبه‌ای که ایشان کرد، از او راجع به ارتباط با فلان کشور پرسیدند که شما ارتباط برقرار می‌کنید، ایشان گفت خیر! صریح؛ یعنی بی هیچ ملاحظه و حاشیه و لابه‌لا [چیزی

---

۴ همان

۵ گزیده‌ای از بیانات در منزل رئیس‌جمهور شهید حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی، ۱۴۰۳/۳/۲

گفتن]؛ نخیر، ایشان صریح بود. در همه‌ی موارد، آن‌جور که ما دیده بودیم، ایشان همین‌جور بود.»[۶]

«متقابلاً در مرزبندی با دشمنان انقلاب صراحت داشت؛ در مورد کسانی که با انقلاب بد بودند، مخالف بودند، دشمن بودند، دوپهلو صحبت نمی‌کرد؛ صریح صحبت می‌کرد، مرزبندیِ صریح داشت؛ به لبخند دشمن اعتماد نمی‌کرد. اینها ارزش است، اینها درس است؛ هرکدام از اینها برای سیاستمداران ما، برای رؤسای‌جمهور آینده‌ی ما، برای کسانی که در یک بخشی مورد اعتماد ملّت قرار می‌گیرند، یک سرمشق است.»[۷]

ساده‌زیستی در سلوک شخصی و حکومتی

«ساده‌زیستی و کاهش تشریفات در سلوک شخصی و حکومتی دولت، بخصوص شخص آقای رئیس‌جمهور، برای من چشم‌گیر است و چیز مهم و قابل توجّهی است.»[۸]

در مرزبندی با دشمنان انقلاب صراحت داشت؛ در مورد کسانی که با انقلاب بد بودند، مخالف بودند، دشمن بودند، دوپهلو صحبت نمی‌کرد؛ صریح صحبت می‌کرد، مرزبندیِ صریح داشت

مأیوس نشدن از زخم‌زبان‌ها

«یک نقطه‌ی برجسته‌ی دیگر از ایشان، مأیوس نشدن از زخم‌زبان‌ها بود. این نقطه‌ضعفِ خیلی از ماها است که تا یک کسی زبانش به انتقاد از ما می‌چرخد، فوراً یا دلمان می‌شکند یا اوقاتمان تلخ می‌شود یا بدمان می‌آید که چرا مثلاً از ما

---

۶ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

۷ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

۸ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

ناسپاسی شد، و از کار می‌مانیم؛ خیلی اوقات این‌جور است؛ همیشه دوست داریم از ما تعریف کنند. ایشان نه؛ زخم‌زبان هم زیاد به ایشان می‌زدند، [امّا] مأیوس نمی‌شد. البتّه نمی‌شود گفت که رنج نمی‌کشید؛ چرا، رنج هم می‌کشید، گاهی پیش بنده شکایت هم می‌کرد، لکن مأیوس نمی‌شد و سرد نمی‌شد از کار کردن و دنبال‌گیری کردن. این هم یکی از خصوصیّات برجسته‌ی ایشان بود.»[۹]

گفتار

ترویج فرهنگ تواضع و بردباری

یک نکته‌ی دیگر هم منش اخلاقی ایشان بود؛ جدّاً متواضع بود، جدّاً بردبار بود. آدم صبوری بود، آدم بردباری بود، اهل مدارا بود با کسانی که اختلاف نظر داشتند؛ چه اختلاف نظری، چه اختلافات نظری‌ای که منتهی می‌شد به اختلاف عملی در عرصه

«یک نکته‌ی دیگر هم منش اخلاقی ایشان بود؛ جدّاً متواضع بود، جدّاً بردبار بود. آدم صبوری بود، آدم بردباری بود، اهل مدارا بود با کسانی که اختلاف نظر داشتند؛ چه اختلاف نظری، چه اختلافات نظری‌ای که منتهی می‌شد به اختلاف عملی در عرصه. خب می‌دانید در اداره‌ی کشور این چیزها وجود دارد دیگر؛ ایشان می‌آمد به بنده هم می‌گفت، مطرح می‌کرد، مواردی را ذکر می‌کرد، اوقاتش هم تلخ می‌شد، امّا در عین حال ایشان با آن طرف‌های مورد نظر با مدارا رفتار می‌کرد. ایشان در یک موردی یک اختلافی با یک جایی داشتند، من گفتم شما اصلاً عکس‌العمل نشان ندهید؛ خیلی سخت بود برایش، [امّا] اصلاً عکس‌العمل نشان نداد، یعنی واقعاً مدارا کرد؛ [درحالی] که اگر ایشان مثلاً این صبر و این تحمّل را نداشت، بنا بود یک دعوای بزرگی در کشور راه بیفتد. ایشان این‌جوری بود.»[۱۰]

گفتار

پیشرو بودن در عمل به فضائل دینی

---

۹ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

۱۰ همان

«یک خصوصیّت دیگر هم این است که ایشان اهل ذکر و توسّل و دعا بود که ایشان [هم] اشاره کردند. حالا خصوصیّاتِ این دعاهایی را که ایشان گفتند من نمی‌دانم، امّا می‌دانم ایشان اهل دعا بود، اهل ذکر بود، اهل توسّل بود، اهل گریه بود و دلش روشن بود و قلباً با عالم غیب مرتبط بود؛ و همین‌ها است که انسان را نجات می‌دهد، انسان را پیش می‌برد.»[11]

گفتار ۹

مواجهه صمیمی با همکاران

«سبک مدیریّت او در بین همکاران خودش یک سبک ویژه‌ای بود، با صمیمیّت همراه بود؛ با همکارانش، با وزرا، با مدیران دولتی با صفا و صمیمیّت رفتار می‌کرد.»[12]

ایشان اهل دعا بود، اهل ذکر بود، اهل توسّل بود، اهل گریه بود و دلش روشن بود و قلباً با عالم غیب مرتبط بود؛ و همینها است که انسان را نجات می‌دهد، انسان را پیش می‌برد

۱۱ همان

۱۲ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

در بخش مدیریّتی کارهای بسیار خوبی در دولت انجام گرفته... یکی از آنها حضور در بین مردم و مواجهه‌ی مستقیم با مشکلات مردم است. اینکه شما می‌روید در بین مردم، از مردم می‌شنوید، به آنها پاسخ می‌دهید، مطرح می‌کنند مشکلاتشان را، این کار خیلی خوبی است، این کار بسیار مفیدی است.
۸ شهریور ۱۴۰۲

مبحـــــــــث دوم

دستاوردهای راهبردی

دستاوردهای راهبردی دولت شهید رئیسی را می‌توان مشتمل بر مواردی همچون «زنده کردن امید و اعتماد عمومی»، «اهتمام و فعال‌سازی طرح‌های بزرگ»، «بالفعل نمودن توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی»، «خارج کردن جامعه از حالت چشم‌انتظاری و نگاه به بیرون» و «زدودن رقابت‌های منفی از روابط بین قوا» دانست که به شرح ذیل مورد اشاره قرار می‌گیرد:

در بخش توفیقات، به نظر من مهم‌ترین توفیق این دولت، زنده کردن امید و اعتماد در مردم است؛ این بزرگ‌ترین توفیق شما است

گـــفتار

زنده کردن امید و اعتماد عمومی

«امّا در بخش توفیقات، به نظر من مهم‌ترین توفیق این دولت، زنده کردن امید و اعتماد در مردم است؛ این بزرگ‌ترین

توفیق شما است.»[1]

گفتار ۲

اهتمام به طرح‌های بزرگ

«یک نقطه‌ی دیگرِ ایشان ـ که آقای مخبر هم بحق اشاره کردند ـ اهتمام به طرح‌های بزرگ بود. به طرح‌های سنگین اهتمام داشت؛ مثلاً فرض کنید مثل همین انتقال آب از دریا به چند نقطه یا مثلاً در همین مسئله‌ی آب، انتقال آب از راه‌های دور به شهرهایی که مدّت‌ها بود در انتظار آب بودند؛ ایشان مسئله‌ی شُرب اینها و کشاورزی اینها را حل کرد. طرح‌های گوناگونی از این قبیل داشت. این هم یک نقطه‌ی برجسته در خصوصیّات رئیس‌جمهور عزیزمان.»[2]

گفتار ۳

بالفعل نمودن توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی

«نقطه‌ی دوّم این بود که ایشان به توانایی‌های داخلی واقعاً اعتقاد داشت. خب ما با خیلی از مسئولین در نشست‌وبرخاست‌ها روی این مسئله‌ی توانایی‌های داخلی و ظرفیّت‌های داخلی در موارد متعدّد صحبت می‌کنیم، هیچ کس از آنها هم مخالفت نمی‌کند، امّا آدم می‌فهمد چه کسی عمیقاً و از بن دندان به این توانایی‌ها باور دارد، چه کسی نه. ایشان واقعاً باور داشت؛ یعنی قبول داشت که ما خیلی از مشکلات کشور را یا اکثر مشکلات کشور را یا به یک صورت همه‌ی مشکلات کشور را می‌توانیم با تکیه‌ی به ظرفیّت‌های داخلی حل کنیم؛ و لذا دنبال این کارها هم بود. این از خطوط

ایشان به توانایی‌های داخلی واقعاً اعتقاد داشت یعنی قبول داشت که ما خیلی از مشکلات کشور را یا اکثر مشکلات کشور را یا به یک صورت همه‌ی مشکلات کشور را می‌توانیم با تکیه‌ی به ظرفیّت‌های داخلی حل کنیم

---

۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۲ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

مهم و اصلی‌ای [بود] که ایشان دنبال می‌کرد.»[3]

گـــفتار ۴

خارج کردن جامعه از حالت چشم‌انتظاری و نگاه به بیرون

«یک توفیق دیگرِ این دولت این بود که جامعه را از حالت چشم‌انتظاری و نگاه به بیرون خارج کرد. از این حالت که همیشه منتظر باشیم ببینیم دیگران درباره‌ی ما چه می‌گویند، چه تصمیم می‌گیرند، چه کار می‌خواهند بکنند خارج شده؛ به ظرفیّت‌های داخل کشور اهمّیّت داده شده، روی آنها تکیه شده، کار دارد می‌شود. اینکه حالا باید حتماً با فلان کشور ارتباط برقرار کنیم تا مشکلاتمان حل بشود یا فلان گره باید از فلان جا باز بشود تا مشکلات ما حل بشود، این خیلی برای کشور مضر است؛ این شرطی کردن حوادث کشور و در انتظار دیگران نگه داشتن، چیز بدی است که این الحمدلله در دولت شما به میزان زیادی کاسته شده.»[4]

یک توفیق دیگرِ این دولت این بود که جامعه را از حالت چشم‌انتظاری و نگاه به بیرون خارج کرد. از این حالت که همیشه منتظر باشیم ببینیم دیگران درباره‌ی ما چه می‌گویند، چه تصمیم می‌گیرند، چه کار می‌خواهند بکنند خارج شده؛ به ظرفیّت‌های داخل کشور اهمّیّت داده شده، روی آنها تکیه شده، کار دارد می‌شود

گـــفتار ۵

زدودن رقابت‌های منفی از روابط بین قوا

«توفیق دیگر، زدودن رقابتهای منفی از روابط بین قوا است؛ به نظر من این یکی از مسائل مهم است. اینکه دولت، مجلس و قوّه‌ی قضائیّه دائماً با هم مناقشه داشته باشند و حرف و گفت و گله و شکایت داشته باشند، چیز بدی است، ذهن مردم را آشفته می‌کند. امروز احساس می‌شود که یک توافقی، یک همدلی‌ای وجود دارد. البتّه این بخش، این کار، از جمله‌ی چیزهایی است که هم دولت، هم مجلس، باید مراقبش باشند،

---

۳ همان

۴ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

باید حفظش کنند؛ این شکننده است. این از جمله چیزهایی است که خیلی در اختیار شما نیست، به‌تنهایی در اختیار شما یا مجلس نیست؛ افراد می‌آیند وسط و غوغاسازی و فتنه‌سازی می‌کنند. باید سعی کنید این همدلی را، هم‌فکری را حفظ کنید؛ هم دولت مواظب باشد، هم مجلس مواظب باشد، هم قوّه‌ی قضائیّه مواظب باشد؛ باید مراقبت کنید.»[5]

افراد می‌آیند وسط و غوغاسازی و فتنه‌سازی می‌کنند. باید سعی کنید این همدلی را، همفکری را حفظ کنید؛ هم دولت مواظب باشد، هم مجلس مواظب باشد، هم قوّه‌ی قضائیّه مواظب باشد؛ باید مراقبت کنید

۵ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

شکل ۵-
دستاوردهای راهبردی

چهل روز تقریباً از فقدان یک رئیس خوب، یک رئیس‌جمهور محبوب، مردمی، علاقه‌مند و کاری گذشته که مردم هم او را دوست می‌داشتند و تشییع جنازه‌ی او در سراسر کشور میلیونی برگزار شد ـ که اینها همه امتیازات است ـ در عین حال در حدود چهلم او مردم دارند یک انتخابات برگزار می‌کنند؛ این خیلی مهم است؛ در دنیا نظایر این کمتر اتّفاق می‌افتد. ملّت ایران این همّت را دارد.
۵ تیر ۱۴۰۳

مبحـــــــــــث سوم

دستاوردهای اجرایی

افزون بر دستاوردهای نظری و راهبردی دولت شهید رئیسی، عملکرد این دولت بیانگر دستاوردها و توفیقات اجرایی و عملیاتی متعددی بود از جمله آن‌ها می‌توان به «مواجهه مستقیم با مشکلات مردم»، «وسط میدان بودن دولت»، «دمیده شدن رویکرد جوان‌گرایی در مجموعه اجرایی کشور»، «مسئولیت‌پذیری احتراز از بهانه‌تراشی» و «تعامل و همکاری با کشورهای خارجی» اشاره کرد:

مهم‌ترین خصوصیّات آقای رئیسی مردمی بودن بود. برای همه‌ی ماها، برای دولت‌ها و رؤسای دولت‌ها، برای اعضای دولت‌ها، این باید الگو باشد

گـــفتار ۱

مواجهه مستقیم با مشکلات مردم

بند اول: لحاظ کردن نیازهای مردم در اقدامات

«به نظر من یکی از مهم‌ترین خصوصیّات آقای رئیسی مردمی

بودن بود. برای همه‌ی ماها، برای دولت‌ها و رؤسای دولت‌ها، برای اعضای دولت‌ها، این باید الگو باشد. ایشان به مردم اعتنا می‌کرد، برای مردم احترام قائل بود، در بین مردم حضور پیدا می‌کرد، لمس می‌کرد حقایق را با حضور در میان مردم، حرف‌های آنها را می‌شنید و نیازهای آنها را محور برنامه‌ریزی‌های خودش قرار می‌داد؛ ایشان این‌جوری بود. محور برنامه‌ریزی‌ها و اقدام‌ها و کارها و شاخص‌هایی که مورد نظر ایشان بود، حلّ مشکلات مردم بود. حالا ممکن بود بعضی به نتیجه برسد، بعضی نرسد، امّا محور کارهای ایشان اینها بود؛ آنچه ما همیشه در مذاکرات جلساتمان با آن مواجه بودیم.[1] این درست همان چیزی است که مورد نظر اسلام است؛ یعنی با مردم بودن. در این نامه‌ی معروف و فرمان معروف امیرالمؤمنین (علیه السّلام) به مالک اشتر، ایشان می‌فرمایند بهترین و محبوب‌ترین کارها در نزد تو باید این چند چیز باشد؛ دو سه چیز را ذکر می‌کنند، از جمله: اَجمَعُها لِرِضَی الرَّعِیَّة؛ محبوب‌ترین کارها در نظر تو باید آن کاری باشد که مایه‌ی خشنودی توده‌های مردم است؛ دنبال این باش. مراد از «رعیّت» ــ که گاهی در کلمات امیرالمؤمنین تعبیر می‌شود به «رعیّت»، گاهی تعبیر می‌شود به «عامّه» ــ توده‌ی مردم است در مقابل نورچشمی‌ها، که حضرت از آن مجموعه‌ی نورچشمی‌ها و آن ویژه‌خوارها تعبیر می‌کنند به «خاصّه». می‌گویند بهترین کارها و محبوب‌ترین کارها آن است که مورد نظر توده‌ی مردم باشد، آنها را خشنود کند، آنها را راضی کند، هماهنگ با رضایت آنها باشد. بعد، در دو سه فِقره بعد می‌فرمایند: وَ اِنَّما عِمادُ الدّینِ وَ جِماعُ المُسلِمینَ وَ العُدَّةُ لِلاَعداءِ العامَّةُ مِنَ الاُمَّة؛ آن که به درد تو می‌خورد در مقابل دشمن، آن که می‌تواند وحدت ایجاد کند، یکپارچگی به وجود بیاورد در کشور، همین توده‌ی مردمند؛ اینها هستند که اگر باهم باشند، کشور یکپارچه می‌شود؛ وَالّا نورچشمی‌ها هر کدام

محور برنامه‌ریزی‌ها و اقدام‌ها و کارها و شاخص‌هایی که مورد نظر ایشان بود، حلّ مشکلات مردم بود. حالا ممکن بود بعضی به نتیجه برسد، بعضی نرسد، امّا محور کارهای ایشان اینها بود

---

۱ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

انگیزه‌های خودشان را دارند، برای خودشان کار می‌کنند. طبعاً اهواء وقتی که متخالف بود، با همدیگر برخورد می‌کند ـ در این شکّی نیست ـ یعنی «اجتماع» اصلاً دیگر معنا پیدا نمی‌کند. امّا مردم چرا؛ آحاد مردم، توده‌ی مردم، می‌توانند اجتماع کنند و عُدّه‌ی للاعداء [باشند]؛ برای مواجهه‌ی با دشمن، در هر میدانی، مردم به کار می‌آیند. حالا حضرت در دنباله‌اش حرف‌های خیلی جالبی دارند که من در جلسات نهج‌البلاغه که برای دوستان دولتی در طول سال‌ها گاهی داشتم، یک تکه‌هایی از اینها را شرح کرده‌ام. حضرت می‌گویند این نورچشمی‌ها از همه توقّعشان بیشتر است، از همه صبرشان کمتر است، از همه کمکشان ضعیف‌تر و ناقابل‌تر است؛ وقت توقّع از همه بیشتر توقّع دارند، وقتی که بنا است یک کاری ارائه بدهند از همه کمتر وارد میدان می‌شوند، وقتی جنگی پیش بیاید حضورشان محسوس نیست؛ بر خلاف توده‌ی مردم که خب نمونه‌هایش را دیگر همه‌ی شماها دیده‌اید در میدان دفاع مقدّس، در دفاع حرم و دیگر امور. ببینید، این یک خطّ روشنی است که امیرالمؤمنین (علیه السّلام) ترسیم کرده‌اند. آقای رئیسی این خط را حرکت می‌کرد، دنبال این بود؛ این خیلی باارزش است، این خیلی خوب است، این واقعاً الگو است، باید همه‌ی ماها یاد بگیریم این کار را. این یک نقطه از نقاط ویژه‌ی ایشان بود.»[۲]

«نکته‌ی بعدی درباره‌ی همین حضور مردمی است؛ همین که حالا اشاره کردم. یکی از نقاط قوّت کار جناب آقای رئیسی در قوّه‌ی قضائیّه همین رفتن بین مردم بود. این را ترک نکنید؛ مسئولان محترم قوّه بعد از ایشان این را ترک نکنند. این کارِ بسیار خوب و مهمّی است و همین طور که عرض کردم برکات زیادی دارد؛ هم رفتنِ داخل مردم، هم ارتباط داشتنِ با گروه‌های فعّال جامعه؛ فعّالان دانشگاهی، فعّالان حوزه‌ای، فعّالان اقتصادی، فعّالان بخش مربوط به مسائل زنان که یک عدّه‌ای در این قضیّه فعّالند؛ یا

یکی از نقاط قوّت کار جناب آقای رئیسی در قوّه‌ی قضائیّه همین رفتن بین مردم بود. این را ترک نکنید؛ مسئولان محترم قوّه بعد از ایشان این را ترک نکنند. این کارِ بسیار خوب و مهمّی است و همین طور که عرض کردم برکات زیادی دارد

۲ همان

مسئله‌ی اقوام؛ ارتباط با اینها خیلی مهم است. اینکه مسئولین قوّه، بخصوص رئیس قوّه با مجموعه‌هایی که در این زمینه‌ها مشغول کارند، ارتباط داشته باشد، خیلی چیز مهمّی است. خیلی از چیزها هست در زمینه‌ی تولید که انسان تا با همین کسانی که در مسائل تولید فعّالند -مسئولین کارگری، کارگرها- تماس نداشته باشد و از آنها نشنود، نمی‌تواند بفهمد حقیقت قضیّه چیست. ارتباط با این گروه‌های فعّال هم یک بخشی از حضور مردمی و ارتباط مردمی است که باید توجّه به آن داشته باشیم. فایده‌اش اوّلاً این است که هم می‌توانید از آنها بشنوید حرف‌ها را، ثانیاً برای آنها تبیین کنید؛ خیلی اوقات است یک سیاست‌هایی را دستگاه‌های مختلف دارند که بعضی‌ها از بیرون معترض می‌شوند؛ غرضی هم ندارند، [بلکه] بر اثر بی‌اطّلاعی معترض می‌شوند؛ یعنی باطن این تصمیم را، یا استدلال بر این تصمیم را نمی‌دانند؛ چون نمی‌دانند، معترض می‌شوند. خیلی خب، برای آنها تبیین کنید؛ بعضی از چیزها هست که باید تبیین بشود و گفته بشود. خب این مطالبی بود راجع به قوّه‌ی قضائیّه. ان‌شاءالله حالا یک فصل جدیدی در قوّه شروع خواهد شد و ان‌شاءالله همان روال و روشی که در دوره‌ی جناب آقای رئیسی در این دو سال و چند ماه بود که خیلی خوب بود، همین ان‌شاءالله با قوّت ادامه پیدا کند و امتیازات بیشتری [حاصل شود] و کارهای فعّال‌تری انجام بگیرد.»[3]

«در بخش مدیریّتی هم کارهای بسیار خوبی در دولت انجام گرفته که برای من، در چشم من، ارزش این کارها کمتر از کارهای اقتصادی و پیشرفت‌های اقتصادی نیست. یکی از آنها حضور در بین مردم و مواجهه‌ی مستقیم با مشکلات مردم است. اینکه شما می‌روید در بین مردم، از مردم می‌شنوید، به آنها پاسخ می‌دهید، مطرح می‌کنند مشکلاتشان را، این کار خیلی خوبی است، این کار بسیار مفیدی است. از چند جهت مفید است؛ یکی این است که شما اطّلاعات دستِ‌اوّل پیدا

ارتباط با گروه‌های فعّال هم یک بخشی از حضور مردمی و ارتباط مردمی است که باید توجّه به آن داشته باشیم. فایده‌اش اوّلاً این است که هم می‌توانید از آنها بشنوید حرف‌ها را، ثانیاً برای آنها تبیین کنید

---

۳ بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه، ۱۴۰۰/۴/۷

می‌کنید، فواید دیگر هم دارد. ارتباط نزدیک و متواضعانه و صمیمی با مردم؛ این خیلی مهم است. ما حق نداریم با مردم از جایگاه استعلاء و استکبار برخورد کنیم و حرف بزنیم؛ ما کسی نیستیم؛ آنچه هست متعلّق به مردم است؛ اگر شأنی، شغلی، مقامی هم به ما داده شده، اوّلاً مردم داده‌اند، ثانیاً داده شده برای اینکه به مردم خدمت بکنیم.»[۴]

بند دوم: مواجهه کرامت‌مندانه و عزت‌مدارانه با مردم

«برای مردم، کرامت قائل بود، عزّت قائل بود؛ به مردم، به جوان‌ها برای اظهار نظر میدان می‌داد؛ حرمت مردم را نگه می‌داشت. به جوان‌ها اعتماد می‌کرد، جوان‌ها را تکریم می‌کرد. به کسانی که به خود او بدی کرده بودند، با کرامت برخورد می‌کرد؛ به کسانی که حتّی به او اهانت کرده بودند، پاسخ تند، پاسخ زشت، پاسخ عصبی نمی‌داد.»[۵]

برای مردم، کرامت قائل بود، عزّت قائل بود؛ به مردم، به جوان‌ها برای اظهار نظر میدان می‌داد؛ حرمت مردم را نگه می‌داشت. به جوان‌ها اعتماد می‌کرد، جوان‌ها را تکریم می‌کرد

وسط میدان بودن دولت

«مجموع عملکرد دولت ـ چه شخص رئیس‌جمهور محترم، چه مسئولین در بخش‌های مختلف ـ به مردم این احساس را داد که دولت وسط میدان است، مشغول کار است، دارد تلاش می‌کند و برای آنها خدمت می‌کند، می‌خواهد خدمت‌رسانی بکند؛ این [کار]، امید مردم را و اعتماد مردم را تا حدود زیادی احیا کرد. در مواردی، این تلاشها نتایج محسوسی هم داشت که مردم به چشم دیدند، مثل بخش سلامت، بخش‌های دیپلماسی، بعضی بخش‌های فرهنگی و غیره که نتایج روشن

---

۴ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۵ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

و مشخّصی هم داشته؛ بعضی از آنها هم نتایجی داشته است لکن برای مردم باید این نتایج نشان داده بشود؛ نتایجی وجود داشته، منتها باید به مردم گفته بشود که این نتیجه حاصل شد، این اتّفاق افتاد. در بعضی از کارها هم هنوز تلاشها به نتیجه نرسیده، لکن احساس می‌شود که کار دارد انجام می‌گیرد. این به نظر من بزرگ‌ترین توفیق شما است.»[۶]

بند اول: انجام تلاش‌های خوب و متراکم

آنچه [در مسائل کشور] یادداشت کرده‌ام که عرض بکنم به برادران و خواهران و حضّار عزیز، اوّل، مسئله‌ی اقتصاد و شعار سال است. خب، توضیحات خوبی را آقای رئیس‌جمهور بیان کردند و بحمدالله تلاش خیلی خوب و متراکم دارد انجام می‌گیرد؛ حقّاً و انصافاً انسان این را می‌بینند و به معنای واقعی کلمه دارد کار می‌شود. خب در عین حال، نیازها به کار، بیش از اینها است؛ یعنی خیلی باید کار کنیم تا بتوانیم به سطح مطلوب یا لااقل نزدیک به مطلوب برسیم.[۷]

مجموع عملکرد دولت ـ چه شخص رئیس‌جمهور محترم، چه مسئولین در بخش‌های مختلف ـ به مردم این احساس را داد که دولت وسط میدان است، مشغول کار است، دارد تلاش می‌کند این [کار]، امید مردم را و اعتماد مردم را تا حدود زیادی احیا کرد

بند دوم: باز کردن گره‌ها و مشکلات جامعه

«شکل‌گیری بنگاه‌های توانا در بخش مردمی و بخش خصوصی که یک نمونه‌اش را ما در این نمایشگاهی که در بهمن ماه گذشته اینجا نشان دادند، مشاهده کردیم. انصافاً بنگاه‌های قوی، کارآمد و باابتکاری شکل‌گیری شده که تأثیرات اینها در پیشرفت تولید کشور و رشد تولید ناخالص کشور [مهم است] و طبعاً اینها بتدریج در زندگی مردم اثر می‌گذارد که بعد البتّه من یک توضیحی در این زمینه عرض می‌کنم. اینها واقعیّت‌های شیرین است. البتّه همان‌طور که عرض کردیم،

---

۶ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۷ بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۳/۱/۱۵

انتظار بیش از اینها است و ان‌شاءالله دولت کنونی می‌تواند بسیاری از این گره‌ها را باز کند، با تلاشی که می‌کنند.»[۸]

بند سوم: ایجاد نصاب تازه در خدمتگزاری

در باب خود رئیس‌جمهور عزیزمان ـ که رحمت خدا بر او باد ـ همه اعتراف کردند که مرد کار بود، مرد عمل بود، مرد خدمت بود، مرد صفا و صداقت بود؛ این را همه اعتراف کردند. شب و روز نمی‌شناخت. در خدمتگزاری به کشور، یک نصاب تازه‌ای را به وجود آورد. ما قبلاً هم شخصیّت‌های خدمتگزار داشته‌ایم، امّا نه در این حد، نه با این حجم، نه با این کیفیّت، نه با این صداقت، نه با این پُرکاری و شب و روز نشناختن؛ یک نصاب جدیدی را آقای رئیسی (رحمةالله علیه) در باب خدمتگزاری به ملّت ایجاد کرد.[۹]

بند چهارم: خستگی‌ناپذیری از کار

«خصوصیّت دیگر ایشان که خب این را همه می‌دانند، همه می‌فهمند و دیده‌اند، خستگی‌ناپذیری از کار بود. من مکرّر ایشان را توصیه می‌کردم به اینکه یک قدری استراحت کند. مثال می‌زدم از یک مواردی که [اشخاص] استراحت نکردند، بعد دچار مشکل شدند. می‌گفتم شما برای آینده‌ی کاری خودت هم که شده یک قدری استراحت کن، وَالّا یک وقت می‌اُفتی و دیگر نمی‌توانی کار کنی! مکرّر [می‌گفتم]. ایشان همیشه می‌گفت من از کار خسته نمی‌شوم، واقعاً هم کأنّه خسته نمی‌شد؛ آدم تعجّب می‌کرد. نصفه‌شب از سفر خارجی برگشته، صبح در فلان نقطه‌ی مثلاً کرج یا فلان جا با مردم دیدار عمومی دارد یا جلسه می‌گذارد برای مسائل مختلف! اینها کارهای خیلی مهمّی است.»[۱۰]

خصوصیّت دیگر ایشان که خب این را همه می‌دانند، همه می‌فهمند و دیده‌اند، خستگی‌ناپذیری از کار بود. من مکرّر ایشان را توصیه می‌کردم به اینکه یک قدری استراحت کند

---

۸ همان

۹ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

۱۰ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

بند پنجم: برگزاری سفرهای کثیر استانی

یک توفیق دیگری که شما پیدا کردید، این سفرهای استانی است؛ این خیلی حادثه‌ی درخشانی است، حادثه‌ی مهمّی است. اینکه ۳۱ سفر در ۱۱ ماه انجام بگیرد به سرتاسر کشور، نقاط محروم، دورافتاده، صحنه‌های کم‌نظیری اتّفاق بیفتد و دیده بشود از همدلی صادقانه‌ی با مردم و نظارت میدانی به مسائل گوناگون مردم، خیلی چیز مهمّی است، که من باز در توصیه‌ها راجع به این، یک بار دیگر یک جمله‌ای عرض خواهم کرد.[۱۱]

بند ششم: سرعت عمل در قبال حوادث پیش‌بینی‌نشده

توفیق دیگری که شما داشتید، سرعت عمل شما است در قبال حوادث پیش‌بینی‌نشده مثل سیل، مثل حوادثی که اتّفاق می‌افتد. این سرعت عمل خیلی چیز مهمّی است. اینکه یک جایی زلزله بشود، سیل بیاید، بلافاصله مسئولین خودشان را برسانند آنجا و بالای سر کار بِایستند و کار را سامان بدهند، این خیلی چیز باارزشی است. رئیس‌جمهور محترم از سفر خارجی برگشتند، بلافاصله رفتند کرمان سراغ سیل‌زده‌ها؛ یا وزیر محترم چند روز می‌رود بالای سر یک کاری می‌ایستد؛ اینها مهم است. این یکی از توفیقات شما است که نشان‌دهنده‌ی همدرد بودن دولت با مردم و در میدان بودنِ دولت است؛ این هم یک توفیق است. اینهایی که من عرض می‌کنم به عنوان توفیقات، فقط تمجید شما مورد نظر نیست؛ آنچه مورد نظر است این است که این رشته را از دست ندهید، این سبْک کار را مواظب باشید که از دست نرود؛ این را حفظ کنید.[۱۲]

یک توفیق دیگری که شما پیدا کردید، این سفرهای استانی است؛ این خیلی حادثه‌ی درخشانی است، حادثه‌ی مهمّی است. اینکه ۳۱ سفر در ۱۱ ماه انجام بگیرد به سرتاسر کشور

---

۱۱ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

۱۲ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

بند هفتم: حرکت جهادی جدّی، شبانه‌روزی، پُرتلاش، پُرانگیزه

«ایشان در این دو سال و چند ماهی که مسئولیّت قوّه‌ی قضائیّه را داشتند، حقّاً زحمت کشیدند، تلاش کردند، کارهای خوبی انجام گرفت در این قوّه. و حرکت جناب آقای رئیسی در قوّه‌ی قضائیّه مصداق همان چیزی بود که ما همیشه تکرار می‌کنیم [یعنی] «حرکت جهادی»؛ حرکت جهادی، یعنی جدّی، شبانه‌روزی، پُرتلاش، پُرانگیزه؛ یک حرکت این جوری بود، بحمدالله آثار خوبی هم داشت و مهم‌ترین اثر این حرکت همین بود که امید مردم به قوّه‌ی قضائیّه را زنده کرد، احیا کرد، مردم را به قوّه‌ی قضائیّه خوش‌بین کرد. ما شکایت‌های مردم را از دستگاه‌های مختلف دریافت می‌کنیم؛ در نظرات مردم خیلی تفاوت هست بین [دوره‌ی] قبل از این دو سال و اندی، و بعد از این دو سال و اندی؛ امید و اطمینان به قوّه را زنده کرد؛ این سرمایه‌ی اجتماعی است. این اعتماد مردم به دستگاه‌های فعّال در جمهوری اسلامی یک سرمایه‌ی بزرگ اجتماعی است و هیچ چیزی با این معادل نیست، که بحمدالله این دستاورد را قوّه‌ی قضائیّه داشته.»[۱۳]

این اعتماد مردم به دستگاه‌های فعّال در جمهوری اسلامی یک سرمایه‌ی بزرگ اجتماعی است و هیچ چیزی با این معادل نیست، که بحمدالله این دستاورد را قوّه‌ی قضائیّه داشته

دمیده شدن رویکرد جوان‌گرایی در مجموعه اجرایی کشور

«یک توفیق دیگرِ شما، جوانگرایی در مجموعه‌ی اجرائی کشور است؛ این خیلی چیز خوبی است. این موجب می‌شود که حلقه‌ی فرسوده‌ی مدیران باز بشود، یک تَنَفّس تازه‌ای به دستگاه‌های اجرائی کشور دمیده بشود؛ این خیلی چیز خوبی است، این را حفظ کنید. البتّه بنده می‌دانم و مشاهده می‌کنم، قبلاً هم که دائم اسم جوان‌ها را می‌آوردیم، این را می‌دانستیم که جوان‌ها هم در مواردی اشتباه می‌کنند؛ جوان‌ها، هم در

۱۳ بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه، ۱۴۰۰/۴/۷

دولت، هم در مجلس اشتباهاتی دارند، یک خطاهایی هست امّا می‌ارزد؛ اینکه بدنه‌ی اجرائی یا تقنینی کشور با روح جوان اداره بشود، حفظ این معنا می‌ارزد که حالا چهار تا خطایی هم در یک مواردی اتّفاق بیفتد. این خطاها بتدریج برطرف خواهد شد ان‌شاءالله؛ مدیران قوی خوبی تربیت خواهند شد. این هم یک توفیق دیگر.»[۱۴]

«مواضع انقلابی‌ای که در دولت گرفته می‌شود؛ روحیه‌ی جهادی‌ای که نشان داده می‌شود در بخشی از کارها که حالا در گزارش آقایان هم بود؛ به‌کارگیری جوانان در رده‌های گوناگون مدیریّتی که بسیار چیز مهمّی است، چیز لازمی است و بحمدالله در این دولت انجام گرفته. بنابراین، در بخش مدیریّتی هم کارهای خوب و قابل تحسین و خرسندکننده‌ای وجود دارد.»[۱۵]

یک توفیق دیگرِ شما، جوانگرایی در مجموعه‌ی اجرائی کشور است؛ این خیلی چیز خوبی است. این موجب می‌شود که حلقه‌ی فرسوده‌ی مدیران باز بشود، یک نَفَس تازه‌ای به دستگاه‌های اجرائی کشور دمیده بشود

گفتار
۴ مسئولیت‌پذیری، احتراز از فرافکنی و بهانه‌تراشی

«یک توفیق دیگر شما این است که این دولت از فرافکنی و بهانه‌تراشی احتراز کرده و مسئولیّت‌پذیر بوده. ما در این مدّت از مسئولین محترم دولتی نشنفتیم که بگویند: «نمی‌گذارند کار کنیم، اختیار نداریم، اختیارات دست ما نیست»؛ از این حرف‌ها نشنفتیم از شما. مسئولیّت‌پذیری خیلی چیز خوبی است؛ میگوید «ما هستیم، باید کار کنیم و کار هم می‌کنیم»؛ این نقطه‌ی مثبت بسیار مهمّی است.»[۱۶]

---

۱۴ همان

۱۵ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

۱۶ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۶/۸

تعامل و همکاری با کشورهای خارجی

در بخش سیاست خارجی؛ تحرّک دولت در باب سیاست خارجی تحرّک بسیار خوبی است. این سیاستی که شما اتّخاذ کرده‌اید که عبارت است از ارتباط با همسایگان، بسیار سیاست خوبی است، این را باید دنبال کرد. ما باید با هیچ یک از همسایگانمان مناقشه نداشته باشیم؛ باید سعی کنیم مناقشه‌ای وجود نداشته باشد. هرچه مناقشه هست، تبدیل بشود به همکاری؛ این کاری ممکن است که خب یک مقداری انجام گرفته، بعد از این هم باید انجام بگیرد. یا ارتباط با همه‌ی دولت‌هایی در دنیا که مایل به ارتباط با ما هستند، با یک استثنای محدودی که حالا مشخّص است. ارتباط با قارّه‌های مختلف؛ آمریکای جنوبی، آفریقا، آسیا، شرق آسیا، همه جا. این سیاستِ ارتباطِ متعدّد و متنوّع با کشورهای مختلف، با خصوصیّاتی که دارند از لحاظ سیاسی، از لحاظ اقلیمی، از لحاظ امکانات اقتصادی، فرهنگی و غیره، کار درستی است. عضویّت در دو پیمان مهمّ بین‌المللی در فاصله‌ی کوتاه، موفّقیّت خیلی خوبی بود که خود این نه فقط مفید برای کشور است، بلکه حکایت از یک حقایق و واقعیّاتی هم می‌کند. کشورهای دنیا عاشق چشم و ابروی کسی نیستند که بگویند آقا شما بفرمایید اینجا عضو بشوید؛ یک محاسبه‌ای دارند که این حرف را می‌زنند، یک محاسبه‌ای دارند که می‌پذیرند یک دولت را؛ این محاسبه خیلی مهم است؛ این نشان‌دهنده‌ی این است که کشور در وضعی قرار دارد، در حدّی قرار دارد که مشترکان و مؤسّسان این پیمان‌های بین‌المللی راغبند، مایلند و بلکه گاهی مصرّند که کشور عزیزمان جزو آنها بشود.[۱۷]

این سیاستی که شما اتّخاذ کرده‌اید که عبارت است از ارتباط با همسایگان، بسیار سیاست خوبی است، این را باید دنبال کرد. ما باید با هیچ یک از همسایگانمان مناقشه نداشته باشیم

۱۷ بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۶/۸

بند اول: رعایت توأمان تعامل و عزت‌مندی در سیاست خارجی

«یک نقطه‌ی برجسته‌ی دیگری که در ایشان وجود داشت این است که در سیاست خارجی دو خصوصیّت را ایشان با هم و در کنار هم رعایت می‌کرد: یکی تعامل، یکی عزّت‌مداری و عزّتمندی. ایشان اهل تعامل بود. اینجا با فلان رئیس‌جمهورِ اروپایی گاهی یک ساعت یا یک ساعت و نیم تلفنی صحبت می‌کردند! واقعاً فرض کنید که یک ساعت و نیم مثلاً تلفنی حرف می‌زد. اهل تعامل بود، امّا از موضع عزّت؛ نه آن‌چنان تند و به‌اصطلاح دورکننده که [ارتباط] قطع بشود، نه بیخودی امتیاز دادن و دست پایین گرفتن و مانند اینها؛ نه، از موضع عزّت، امّا در عین حال با تعامل. این موجب شد که بعد از شهادت ایشان، من دیدم چند نفر از سران برجسته‌ی دنیا که حالا در دنیای امروز جزو چهره‌های برجسته و درجه‌ی یک محسوب می‌شوند، در پیام‌هایی که به بنده راجع به ایشان دادند از ایشان به عنوان یک چهره‌ی برجسته تمجید کردند؛ این خیلی مهم است؛ یعنی نه به عنوان یک سیاستمدار معمولی، [بلکه] به عنوان یک سیاستمدار برجسته از ایشان تعبیر کردند و اسم آوردند. به اصل ارتباط، ایشان عقیده داشت. ما سال‌ها بود آفریقا را کنار گذاشته بودیم، با همه‌ی سفارش‌هایی که راجع به آفریقا می‌شد؛ ایشان با آفریقا ارتباط برقرار کرد، رفت‌وآمد کرد، تعامل کرد. [به ارتباط] با کشورهای گوناگون، با همه‌ی کشورهایی که زمینه‌ی ارتباط با آنها وجود داشت و باید ارتباط برقرار می‌شد، ایشان معتقد بود و ارتباط برقرار می‌کرد. اولویّت‌ها را در این زمینه رعایت می‌کرد؛ مثلاً یکی از اولویّت‌ها همسایگی بود که ایشان به مسئله‌ی همسایگی اهمّیّت می‌داد.»[۱۸]

در سیاست خارجی دو خصوصیّت را ایشان با هم و در کنار هم رعایت می‌کرد: یکی تعامل، یکی عزّت‌مداری و عزّتمندی. ایشان اهل تعامل بود

---

۱۸ بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۳/۴/۱۷

بند دوم: بهره‌گیری صحیح از فرصت‌ها در مسائل خارجی

«در مسائل خارجی، از فرصت‌ها به بهترین وجهی استفاده کرد. این‌همه تحرّک خارجی و سفر خارجی آثار ارزشمند و بابرکتی برای کشور داشت، هم برای امروز کشور، هم برای فردای کشور.»[19]

بند سوم: برجسته‌ترسازی جمهوری اسلامی ایران در چشم رجال سیاسی دنیا

«ایران را در چشم رجال سیاسی دنیا بزرگ‌تر و برجسته‌تر کرد. انقلاب اسلامی را، ملت ایران را، در بیانات خود و در اظهارات خارجی خود، درست تعریف کرد و شناساند؛ لذا رجال سیاسی‌ای که امروز درباره‌ی او حرف می‌زنند، از او به عنوان یک چهره‌ی برجسته حرف می‌زنند؛ این برای ما که سال‌های متمادی با مسائل خارجی سروکار داشتیم، چیز جدید و باارزشی است.»[20]

در مسائل خارجی، از فرصت‌ها به بهترین وجهی استفاده کرد. این‌همه تحرّک خارجی و سفر خارجی آثار ارزشمند و بابرکتی برای کشور داشت، هم برای امروز کشور، هم برای فردای کشور

---

۱۹ بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۴۰۳/۳/۱۴

۲۰ همان

یکی از مهم‌ترین خصوصیّات آقای رئیسی مردمی بودن بود. برای همه‌ی ماها، برای دولت‌ها و رؤسای دولت‌ها، برای اعضای دولت‌ها، این باید الگو باشد. ایشان به مردم اعتنا می‌کرد، برای مردم احترام قائل بود، در بین مردم حضور پیدا می‌کرد، لمس می‌کرد حقایق را با حضور در میان مردم، حرف‌های آنها را می‌شنید و نیازهای آنها را محور برنامه‌ریزی‌های خودش قرار می‌داد؛ ایشان این‌جوری بود.

۱۷ تیر ۱۴۰۳

رئیس‌جمهور مردمی و خستگی‌ناپذیر

«این حادثه‌ی ناگوار در اثنای یک تلاش خدمت‌رسانی اتفاق افتاد؛ همه‌ی مدت مسئولیت این انسان بزرگوار و فداکار چه در دوران کوتاه ریاست‌جمهوری و چه پیش از آن، یکسره به تلاش بی‌وقفه در خدمت به مردم و به کشور و به اسلام سپری شد.»

پیام تسلیت درگذشت شهادت‌گونه حجت‌الاسلام والمسلمین سیّدابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور اسلامی ایران، و همراهان گرامی ایشان در سانحه هوایی

۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۳